YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

8 päivänä kesäkuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa T-79/96, T-260/97 ja T-117/98,

Camar Srl, kotipaikka Firenze (Italia),

kantajana asioissa T-79/96, T-260/97 ja T-117/98,

ja

Tico Srl, kotipaikka Padova (Italia),

kantajana asiassa T-117/98,

edustajinaan asianajajat W. Viscardini Donà, M. Paolin ja S. Donà, Padova, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto E. Arendt, 8—10 rue Mathias Hardt,

joissa kantajaa asiassa T-79/96 tukee

Italian tasavalta, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö U. Leanza, avustajanaan valtionasiamies

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

F. Quadri, prosessiosoite Luxemburgissa Italian suurlähetystö, 5 rue Marie-Adélaïde,

väliintulijana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään asiassa T-79/96 oikeudellisen yksikön virkamies E. de March, asiassa T-260/97 saman yksikön virkamies H. van Vliet ja asiassa T-117/98 saman yksikön virkamiehet F. Ruggeri Laderchi ja H. van Vliet, joita avustaa asioissa T-260/97 ja T-117/98 asianajaja A. Dal Ferro, Vicenza, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana asioissa T-79/96, T-260/97 ja T-117/98,

ja

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat J. P. Hix ja A. Tanca, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investointipankin lakiasiainosaston pääjohtaja A. Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

vastaajana asiassa T-260/97,

joita tukee

Ranskan tasavalta, asiamiehinään asiassa T-79/96 ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö C. de Salins ja saman osaston tehtävään määrätty F. Pascal ja asiassa T-260/97 saman osaston kansainvälistä talousoikeutta ja yhteisön oikeutta koskevia asioita hoitavan jaoston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston apulaisulkoasiainsihteeri C. Vasak, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 8 B boulevard Joseph II,

väliintulijana asioissa T-79/96 ja T-260/97,

joissa kantajat vaativat toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta asiassa T-79/96 toteamaan, että komissio on lainvastaisesti jättänyt toteuttamatta banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1) 30 artiklan perusteella toimenpiteet, joiden avulla kantaja olisi voinut hankkia kolmansista maista peräisin olevia banaaneja Somalian sisällissodan aiheuttaman tilanteen jälkeen; asiassa T-260/97 kumoamaan 17.7.1997 tehdyn komission päätöksen, jolla on hylätty kantajan esittämä vaatimus mainitun asetuksen 30 artiklan mukaisista väliaikaisista toimenpiteistä, joiden avulla vuosittainen määrä, joka kantajalle on vahvistettu muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja koskevien tuontitodistusten saamiseksi, laskettaisiin niiden määrien perusteella, joita kantaja on pitänyt kaupan vuosina 1988, 1989 ja 1990, ja asiassa T-117/98 kumoamaan 23.4.1998 tehdyn komission päätöksen, jolla on hylätty kantajien vaatimus saman asetuksen 16 artiklan 3 kohdan mukaisesta banaanien tuontia koskevan tariffikiintiön tarkistuksesta vuoden 1998 ensimmäisen vuosipuoliskon osalta, jotta otettaisiin huomioon Somaliassa 28.10.1997 alkaen esiintyneiden tulvien seuraukset, sekä toisaalta kyseisessä kolmessa asiassa korvausta siitä vahingosta, jonka asiassa T-79/96 on väitetty aiheutuneen komission toiminnasta ja jonka asioissa T-260/97 ja T-117/98 on väitetty aiheutuneen kyseisistä hylkäävistä päätöksistä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. M. Moura Ramos sekä tuomarit V. Tiili ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.7.1999 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 404/93 (EYVL L 47, s. 1) korvattiin aikaisemmat kansalliset järjestelmät kolmansien maiden kanssa käytävää kauppaa koskevalla yhteisellä järjestelmällä. Tässä asetuksessa, sellaisena kuin se oli voimassa käsiteltävinä oleviin asioihin liittyvien tosiseikkojen aikaan, säädettiin kolmansista maista ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioista (AKT-maat) lähtöisin oleville banaaneille vahvistettavasta vuosittaisesta tariffikiintiöstä. Kyseisen asetuksen 15 artiklassa, josta tuli 15 a artikla sen jälkeen, kun sitä muutettiin maatalousalalla Uruguayn kierroksen monenvälisissä kauppaneuvotteluissa tehtyjen sopimusten täytäntöönpanemiseksi tarvittavista mukautuksista ja siirtymäjärjestelyistä 22 päivänä joulukuuta 1994 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3290/94 (EYVL L 349, s. 105), eroteltiin "perinteiset

AKT-banaanit" ja "muut kuin perinteiset AKT-banaanit" sen mukaan, kuuluvatko ne niihin asetuksen N:o 404/93 liitteessä vahvistettuihin määriin, jotka on perinteisesti tuotu AKT-maista yhteisöön. Somalian osalta "perinteisen tuonnin" määräksi oli vahvistettu 60 000 tonnia.

2 Asetuksen N:o 404/93 (sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 3290/94) 18 artiklan 1 kohdassa vahvistettiin kolmansien maiden banaanien ja muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tuonnin tariffikiintiöksi 2,1 miljoonaa tonnia (nettopaino) vuodelle 1994 ja 2,2 miljoonaa tonnia (nettopaino) seuraaville vuosille. Tämän tariffikiintiön rajoissa kolmansien maiden banaanien tuonnista perittiin maksu, joka oli 75 ecua tonnilta, ja muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tuonti tapahtui tullitta. Lisäksi 18 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädettiin, että tariffikiintiön ulkopuolella tapahtuvasta tuonnista, olipa kyse muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tai kolmansien maiden banaanien tuonnista, perittiin yhteisen tullitariffin perusteella laskettu maksu.

3 Mainitulla tavalla vahvistettu tariffikiintiö jaettiin asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 1 kohdassa siten, että 66,5 prosenttia vahvistettiin sellaisten toimijoiden luokalle, jotka olivat pitäneet kaupan kolmansien maiden banaaneja tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja (A-luokka), 30 prosenttia sellaisten toimijoiden luokalle, jotka olivat pitäneet kaupan yhteisön banaaneja tai perinteisiä AKT-banaaneja (B-luokka) ja 3,5 prosenttia sellaisten yhteisöön sijoittautuneiden toimijoiden luokalle, jotka olivat alkaneet pitää kaupan vuodesta 1992 alkaen muita kuin yhteisön banaaneja tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja (C-luokka).

4 Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan mukaan vuoden 1993 toisen vuosipuoliskon aikana kukin toimija sai todistukset vuosina 1989—1991 kaupan pidetyn vuosittaisen keskimäärän puolikkaan perusteella.

5 Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 4 kohdassa säädettiin, että tilanteessa, jossa tariffikiintiötä korotettaisiin, käytettävissä oleva lisämäärä jaettaisiin mainitun artiklan 1 kohdassa tarkoitetuille toimijoiden luokille.

6 Asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 1 ja 3 kohdan mukaan yhteisön tuotannosta ja kulutuksesta sekä tuonnista ja viennistä oli laadittava arvio vuosittain. Arviota voitiin tarkistaa markkinointivuoden aikana tarvittaessa ja erityisesti tuotanto- tai tuontiedellytyksiin vaikuttavien erityisolojen vaikutusten huomioon ottamiseksi. Tässä tapauksessa 18 artiklassa säädettyä tariffikiintiötä mukautettiin 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

7 Asetuksen N:o 404/93 18 artiklan 1 kohdan neljännessä alakohdassa säädettiin mahdollisuudesta korottaa kiintiötä 16 artiklassa tarkoitetun arvion perusteella, ja siinä viitattiin kyseistä korotusta koskevan menettelyn osalta asetuksen 27 artiklaan.

8 Mainitun asetuksen 20 artiklassa annettiin komissiolle toimivalta antaa ja tarkistaa 16 artiklassa tarkoitettu arvio ja antaa yhteisön ja kolmansien maiden välistä kaupankäyntiä koskevat yksityiskohtaiset säännöt muun muassa todistusten antamista, niiden voimassaoloaikaa ja niiden siirrettävyyden edellytyksiä koskevien lisätoimenpiteiden osalta.

9 Asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa säädettiin seuraavaa:

"Jos heinäkuusta 1993 alkaen on tarpeen helpottaa erityistoimenpiteillä siirtymistä ennen tämän asetuksen voimaantuloa olevista järjestelmistä tämän ase-

tuksen järjestelmään, erityisesti merkittävien vaikeuksien voittamiseksi, komissio toteuttaa kaikki tarpeellisina pitämänsä siirtymätoimenpiteet 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen."

10 Saman asetuksen 27 artiklassa, joka mainittiin muun muassa 16, 18 ja 30 artiklassa, komissiolle annettiin toimivalta päättää asetuksen täytäntöönpanoa koskevista toimenpiteistä niin kutsuttua hallintokomiteamenettelyä käyttäen.

11 Banaanien tuontia yhteisöön koskevan järjestelmän soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä oli käsiteltävänä oleviin asioihin liittyvien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan säädetty 10.6.1993 annetulla komission asetuksella N:o 1442/93 (EYVL L 142, s. 6). Kyseisen asetuksen 4 ja 5 artiklan mukaan tariffikiintiö jaettiin A-luokan toimijoiden välillä (66,5 prosenttia) niiden kolmansien maiden banaanien tai muiden kuin perinteisten AKT-banaanien määrien perusteella, joita kyseiset toimijat olivat pitäneet kaupan sitä vuotta, jolle tariffikiintiö oli vahvistettu, edeltävää vuotta edeltäneiden kolmen vuoden aikana. Tariffikiintiö jaettiin B-luokan toimijoiden (30 prosenttia) välillä puolestaan niiden yhteisön banaanien tai perinteisten AKT-banaanien määrien perusteella, joita oli pidetty kaupan sellaisen viiteajanjakson aikana, joka oli laskettu samalla tavalla kuin A-luokan viiteajanjakso.

12 Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan ja asetuksen N:o 1442/93 4 ja 5 artiklan säännösten nojalla viiteajanjakso siirtyi vuosittain vuodella eteenpäin. Tästä seurasi, että kun vuonna 1993 tapahtuvan viennin osalta viiteajanjakso kattoi vuodet 1989, 1990 ja 1991, vuonna 1997 se kattoi vuodet 1993, 1994 ja 1995.

13 Sen jälkeen kun asetuksen N:o 404/93 15 a, 16, 18 ja 19 artiklaa muutettiin 20.7.1998 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1637/98 (EYVL L 210, s. 28), asetus N:o 1442/93 korvattiin nykyisin voimassa olevalla 28.10.1998 annetulla

komission asetuksella N:o 2362/98 (EYVL L 293, s. 32). Asetuksen N:o 2362/98 4 artiklan mukaan tariffikiintiöt ja perinteisten AKT-banaanien määrät jaetaan niiden banaanimäärien perusteella, jotka kukin toimija on todellisuudessa tuonut viiteajanjaksona. Tariffikiintiöiden ja perinteisten AKT-banaanien osalta vuonna 1999 tapahtuvaa tuontia koskeva viiteajanjakso kattaa vuodet 1994, 1995 ja 1996.

14 Vuoden 1999 tuontijärjestelmän voimassaoloa lykättiin väliaikaisesti tariffikiintiöiden mukaisten banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuonnista vuoden 2000 ensimmäisenä vuosineljänneksenä 27 päivänä lokakuuta 1999 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2268/99 (EYVL L 227, s. 10). Mainitun asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa: "Asetuksen — — N:o 2362/98 5 tai 8 artiklan mukaisesti vuonna 1999 rekisteröidyt perinteiset ja uudet toimijat voivat jättää vuoden 2000 ensimmäisen vuosineljänneksen osalta tariffikiintiöiden mukaisia banaaneja ja perinteisiä AKT-banaaneja koskevia tuontitodistushakemuksia, jotka koskevat 28:aa prosenttia tapauksen mukaan viitemäärästä tai vuosimäärästä, jonka toimivaltainen kansallinen viranomainen on niille vuodeksi 1999 ilmoittanut." Samanlaisia, perinteisiä toimijoita koskevia säännöksiä sisältyy banaanien tuonnista tariffikiintiöissä ja perinteisinä AKT-banaaneina sekä ohjeellisten määrien vahvistamisesta vuoden 2000 toiseksi vuosineljänneksi 1 päivänä helmikuuta 2000 annetun komission asetuksen (EY) N:o 250/2000 (EYVL L 26, s. 6) 1 ja 5 artiklaan ja tiettyjen ohjeellisten määrien ja toimijakohtaisten enimmäismäärien vahvistamisesta banaanien tuontia yhteisöön koskevien todistusten antamiseksi tariffikiintiöiden ja perinteisten AKT-banaanien määrien osana vuoden 2000 kolmantena vuosineljänneksenä 22 päivänä toukokuuta 2000 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1077/2000 (EYVL L 121, s. 4) 2 artiklaan.

15 Komissio antoi useita asetuksia vuosina 1994—1996 sen jälkeen, kun trooppiset hirmumyrskyt Debbie, Iris, Luis ja Marilyn olivat vahingoittaneet Martiniquen, Guadeloupen, Saint Vincentin ja Grenadiinien, Saint Lucian ja Dominican

banaanitarhoja [banaanien tuontia koskevan tariffikiintiön lisämäärän poikkeuksellisesta myöntämisestä vuodeksi 1994, vuoden 1995 ensimmäiseksi vuosineljännekseksi ja vuoden 1995 toiseksi vuosineljännekseksi hirmumyrsky Debbien johdosta 16.11.1994, 7.3.1995 ja 23.5.1995 annetut komission asetukset N:o 2791/94, N:o 510/95 ja N:o 1163/95 (EYVL L 296, s. 33; EYVL L 51, s. 8 ja EYVL L 117, s. 12); banaanien tuontia koskevan tariffikiintiön lisämäärän poikkeuksellisesta myöntämisestä vuoden 1995 neljänneksi vuosineljännekseksi, vuoden 1996 ensimmäiseksi vuosineljännekseksi ja vuoden 1996 toiseksi vuosineljännekseksi hirmumyrskyjen Iriksen, Luisen ja Marilynin johdosta 6.10.1995, 25.1.1996 ja 3.5.1996 annetut komission asetukset N:o 2358/95, N:o 127/96 ja N:o 822/96 (EYVL L 241, s. 5; EYVL L 20, s. 17 ja EYVL L 111, s. 7)]. Näillä asetuksilla oli päätetty tariffikiintiön korotuksesta ja annettu yksityiskohtaiset säännöt kyseisen lisämäärän jakamisesta niiden toimijoiden välillä, jotka edustivat ryhmittymänä tai suoraan niitä banaanintuottajia, joille kyseiset hirmumyrskyt olivat aiheuttaneet vahinkoja. Kyseiset jakosäännöt poikkesivat siitä perusteesta, josta oli säädetty asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 4 kohdassa.

16 Komissio antoi kyseiset asetukset asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan ja 20 ja 30 artiklan perusteella.

17 Asetusten antaminen perusteltiin korostamalla sitä, että kyseiset trooppiset hirmumyrskyt olivat aiheuttaneet merkittäviä vahinkoja Martiniquen ja Guadeloupen yhteisön alueilla sekä Saint Vincentin ja Grenadiinien, Saint Lucian ja Dominican AKT-maissa, että nämä poikkeukselliset olosuhteet vaikuttaisivat vahingoittuneiden alueiden tuotantoon useiden kuukausien ajan, että ne vaikuttaisivat tuntuvasti tuontiin ja yhteisön markkinoille suunnattuihin toimituksiin ja että tämä saattaisi merkitä huomattavaa markkinahintojen nousua tietyillä yhteisön alueilla.

18 Asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdassa säädetyn tariffikiintiön korotusjärjestelmän osalta komissio totesi kyseisten asetusten neljännessä perustelukappaleessa seuraavaa:

"Tariffikiintiön mukauttamisen avulla olisi voitava varmistaa riittävät toimitukset yhteisön markkinoille — — ja maksaa korvaus toimijoille, jotka edustavat ryhmittymänä tai suoraan vahinkoja kärsineitä banaanintuottajia, jotka kaiken lisäksi ovat vaarassa menettää pysyvästi perinteiset markkinansa yhteisön markkinoilla, jos asianmukaisia toimenpiteitä ei toteuteta."

19 Viidennessä perustelukappaleessa komissio totesi seuraavaa:

"Toteutettavien toimenpiteiden on oltava asetuksen — — N:o 404/93 30 artiklan mukaisesti luonteeltaan erityisiä ja tilapäisiä; ennen uuden yhteisen markkinajärjestelyn voimaantuloa 1 päivänä heinäkuuta 1993 olemassa olleisiin kansallisiin markkinajärjestelyihin kuului toimenpiteitä, joilla varmistettiin pakottavissa tapauksissa tai edellä mainittujen hirmumyrskyjen kaltaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa markkinoiden hankinta muilta tavarantoimittajilta, kuitenkin niin, että kyseisten poikkeuksellisten tapausten uhriksi joutuneiden toimijoiden edut turvattiin."

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

20 Italialainen sijoituskonserni De Nadai perusti vuonna 1983 kantajan eli Camar srl:n tuomaan Somaliasta peräisin olevia banaaneja Italiaan. Vuoteen 1994 asti se oli ainoa ja vuoteen 1997 asti merkittävin tällaisten banaanien tuoja.

21 Banaaninviljely Somaliassa saavutti vuosina 1984—1990 parhaan kehitysvaiheensa 90 000—100 000 tonnin vuosituotannolla. Osa tästä tuotannosta tuotiin Eurooppaan (51 921 tonnia vuonna 1988, 59 388 tonnia vuonna 1989 ja 57 785 tonnia vuonna 1990) ja Camar toi näitä banaaneja erityisesti Italiaan (45 130 tonnia vuonna 1990).

22 Somaliassa syttyi 31.12.1990 sisällissota, joka keskeytti Camarin tavanomaisen tuonnin.

23 Camar jatkoi toimituksia Italian markkinoille tämän sodan alusta aina siihen asti, kun yhteinen markkinajärjestely tuli voimaan vuoden 1993 heinäkuussa hankkimalla banaanit tietyistä AKT-maista, Kamerunista ja Sous-le-Vent-saarilta sekä tietyistä kolmansista maista, joista se oli tuonut banaaneja jo vuodesta 1988 lähtien.

24 Camar sai vuoden 1993 heinäkuusta, jolloin yhteinen markkinajärjestely otettiin käyttöön, vuoden 1997 loppuun A-luokan todistuksia (4 008,521 tonnia vuonna 1993, 8 048,691 tonnia vuonna 1994, 3 423,761 tonnia vuonna 1995 ja 5 312,671 tonnia vuonna 1996) ja B-luokan todistuksia (5 622,938 tonnia vuonna 1993, 10 739,088 tonnia vuonna 1994, 6 075,934 tonnia vuonna 1995 ja 2 948,596 tonnia vuonna 1996). Vuonna 1997 Camar sai A-luokan tuontitodistuksia 7 545,723 tonnin määrälle ja B-luokan tuontitodistuksia 2 140,718 tonnin määrälle.

25 Tämän ajanjakson aikana kantajan Somaliasta tuomat banaanimäärät kasvoivat vuonna 1993 noin 482 tonniin, 1 321 tonniin vuonna 1994, 14 140 tonniin vuonna 1995 ja 15 780 tonniin vuonna 1996. Somalialaisten banaanien arvioitu tuotantomäärä vuodelle 1997 oli noin 60 000 tonnia, mutta vaikeiden sääolojen ja muun toimivan sataman kuin Mogadishun sataman puuttuessa Somaliasta lähtöisin oleva vienti rajoittui 21 599 tonniin, joista Camar piti kaupan 12 000 tonnia.

26 Italian hallitus vaati 14.6.1993 pidetyssä maatalousasioita käsittelevän ministerineuvoston kokouksessa komissiota toteuttamaan toimenpiteet, joilla säilytettäisiin se tuontikiintiö, joka Somalialle oli vahvistettu yhteisön markkinoita varten, osoittamalla sille väliaikaisesti muita tuontilähteitä. Komissio ei ryhtynyt toimenpiteisiin vaatimuksen johdosta.

27 Yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen Camar vaati useaan otteeseen komission virkamiehiä korottamaan kolmansien maiden banaanien kiintiötä määrällä, joka vastaa asetuksessa N:o 404/93 säädetyn somalialaisten banaanien perinteisen määrän (60 000 tonnia) ja niiden määrien erotusta, jotka Camar todella toi tai saattoi tuoda yhteisöön, ja myöntämään sille näiden määrien erotusta vastaavat todistukset. Kantaja vetosi tässä yhteydessä ennakkotapauksena niihin toimenpiteisiin, jotka komissio oli toteuttanut pyörremyrskyjen Debbie, Iris, Luis ja Marilyn takia.

28 Kantaja lähetti 24.1.1996 komissiolle EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan toisessa kohdassa (josta on tullut EY 232 artikla) tarkoitetun kehotuksen tehdä ratkaisu niistä vaatimuksista, joita se oli esittänyt markkinointivuoden 1996 osalta.

29 Koska Camar ei saanut minkäänlaista vastausta säädetyssä määräajassa, se nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 28.5.1996 toimittamallaan kannekirjelmällä laiminlyönti- ja vahingonkorvauskanteen, joka kirjattiin rekisteriin numerolla T-79/96.

30 Kantaja esitti myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 27.1.1997 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla EY:n perustamissopimuksen 186 artiklan (josta on tullut EY 243 artikla) mukaisen välitoimihakemuksen, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta vaadittiin määräämään "pääasiallisesti, että komission on myönnettävä Camar srl:lle vuodelle 1997 kolmansien maiden banaaneja tai muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja varten tuontitodistukset määrälle, joka vastaa niiden somalialaisten banaanien, joita Camar srl onnistuu

tuomaan vuonna 1997, ja sen kolmivuotiskautena 1988—1990 tuomien banaanien määrän välistä erotusta" ja "lisäksi määräämään muista tarpeellisiksi katsomistaan toimenpiteistä, jottei Camar srl:lle aiheudu korjaamatonta vahinkoa pääasian tuomiota odotettaessa".

31 Tämä hakemus, joka kirjattiin rekisteriin numerolla T-79/96 R, hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin 21.3.1997 antamalla määräyksellä (asia T-79/96 R, Camar v. komissio, Kok. 1997, s. II-403). Kyseisessä määräyksessä korostettiin, että somalialaisten banaanien tuotantoennusteet vuodelle 1997 huomioon ottaen (noin 60 000 tonnia) kantaja saattoi saman vuoden kuluessa tuoda somalialaisia banaaneja vahvistetun tariffikiintiön rajoissa ja että näkyvissä ei ollut sellaisia vaikeuksia, jotka uhkaisivat yhtiön toiminnan jatkumista.

32 Ranskan tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 16.10.1996 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin asiassa T-79/96 tukeakseen vastaajan vaatimuksia.

33 Italian tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.11.1996 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin mainitussa asiassa tukeakseen kantajan vaatimuksia.

34 Ranskan tasavalta ja Italian tasavalta hyväksyttiin väliintulijoiksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 21.1.1997 antamalla määräyksellä.

35 Asian T-79/96 kirjallinen käsittely päätettiin 26.5.1997.

36 Camar esitti 27.1.1997 perustamissopimuksen 175 artiklan perusteella komissiolle vaatimuksen siitä, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklan mukaisesti ne kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja koskevat tuontitodistukset, jotka sille annettaisiin B-luokan toimijana vuodelle 1997 ja sitä seuraaville vuosille siihen asti, kun sen tavanomaiset viitemäärät palautuisivat, määritettäisiin niiden banaanimäärien perusteella, joita se oli pitänyt kaupan vuosina 1988, 1989 ja 1990.

37 Koska Camar ei saanut vastausta säädetyssä määräajassa, se nosti 5.6.1997 laiminlyönti- ja vahingonkorvauskanteen, joka kirjattiin rekisteriin numerolla T-172/97.

38 Kantaja teki myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.7.1997 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla perustamissopimuksen 186 artiklan nojalla välitoimihakemuksen.

39 Komissio hylkäsi 17.7.1997 tekemällään päätöksellä Camarin vaatimuksen, jonka se esitti perustamissopimuksen 175 artiklan nojalla. Tämän päätöksen jälkeen Camar luopui välitoimihakemuksestaan asiassa T-172/97 R ja vahingonkorvausvaatimuksestaan asiassa T-172/97, jotka poistettiin rekisteristä asiassa T-172/97 R, Camar vastaan komissio, 8.10.1997 annetulla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräyksellä (ei julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja asiassa T-172/97, Camar vastaan komissio, 28.1.1998 annetulla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräyksellä (Kok. 1998, s. II-77). Viimeksi mainitussa määräyksessä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi myös, että komission toiminta huomioon ottaen ei ollut enää aihetta ratkaista laiminlyöntikannetta asiassa T-172/97.

40 Camar toimitti 25.9.1997 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 17.7.1997 tehtyä komission päätöstä koskevan kumoamiskanteen ja vahingonkorvauskanteen komissiota ja neuvostoa vastaan. Kyseinen kanne kirjattiin rekisteriin numerolla T-260/97.

41 Camar esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.10.1997 toimittamallaan erillisellä asiakirjalla EY:n perustamissopimuksen 185 artiklan (josta on tullut EY 242 artikla) ja perustamissopimuksen 186 artiklan nojalla 17.7.1997 tehdyn päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen ja välitoimihakemuksen, jossa se vaati, että sille annettaisiin asianmukainen määrä B-luokan todistuksia vuodelle 1998 tai taloudellista tukea.

42 Tämä hakemus, joka kirjattiin numerolla T-260/97 R, hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin asiassa T-260/97 R, Camar vastaan komissio ja neuvosto, 10.12.1997 antamalla määräyksellä (Kok. 1997, s. II-2357), jossa todettiin, ettei ollut olemassa vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa koskevaa välitöntä vaaraa.

43 Tästä määräyksestä valitettiin, mutta valitus hylättiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin asiassa C-43/98 P(R), Camar vastaan komissio ja neuvosto, 15.4.1998 antamalla määräyksellä (Kok. 1998, s. I-1815).

44 Ranskan tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 1.12.1997 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin asiassa T-260/97 tukeakseen vastaajien vaatimuksia, mikä hyväksyttiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 19.2.1998 antamalla määräyksellä.

45 Asian T-260/97 kirjallinen käsittely päätettiin 15.6.1998.

46 Kantajina olevat yhtiöt Camar ja Tico vaativat 5.3.1998 päivätyllä kirjeellä komissiota asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti mukauttamaan tariffikiintiötä vuoden 1998 kahdelle ensimmäiselle vuosineljännekselle ottaen huomioon vuoden 1996 Somaliasta lähtöisin olevan tuonnin, koska saa-

tavilla olevien somalialaisten banaanien määrät olivat vähentyneet El Niño -nimellä tunnetun sääilmiön takia, joka oli vuoden 1997 lokakuusta vuoden 1998 tammikuuhun vahingoittanut Somalian banaaniviljelmiä.

47 Komissio ilmoitti kyseisille kahdelle yhtiölle kirjeellä, joka oli päivätty sekä 23.4. että 24.4.1998 (jäljempänä 23.4.1998 päivätty kirje), ettei se aikonut hyväksyä tariffikiintiön mukauttamista koskevaa vaatimusta. Komission virkamiehet eivät nimittäin olleet huomanneet minkäänlaista vajausta toimituksissa yhteisön markkinoille vuoden 1997 toisen vuosipuoliskon tai vuoden 1998 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Yhtiöiden vaatimuksen osalta ei ollut myöskään mahdollista erotella sääolojen aiheuttamia vahinkoja muista somalialaisten banaanien vientiä koskevista vaikeuksista, jotka johtuivat muun muassa lastausrakenteista ja alkeellisista kuljetusoloista.

48 Camar ja Tico nostivat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.7.1998 toimittamallaan kannekirjelmällä kumoamis- ja vahingonkorvauskanteen 23.4.1998 tehdystä komission päätöksestä. Kanne kirjattiin rekisteriin numerolla T-117/98.

49 Asian T-117/98 kirjallinen käsittely päätettiin 18.12.1998.

50 Asioissa T-79/96, T-260/97 ja T-117/98 kantajana oleva Camar ja asiassa T-117/98 kantajana oleva Tico pyysivät 11.1.1999 päivätyllä kirjeellä kyseisten asioiden yhdistämistä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti yhdistää kyseiset kolme asiaa 25.3.1999 antamallaan määräyksellä, jossa se totesi asioiden olevan läheisessä yhteydessä keskenään.

51 Italian tasavalta toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 6.2.1999 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen kantajan vaatimuksia. Hakemus hylättiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 7.5.1999 antamalla määräyksellä sillä perusteella, että se oli toimitettu myöhässä.

52 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja se kehotti prosessinjohtotoimenpiteenä komissiota ja Camaria antamaan kirjallisen vastauksen tiettyihin kysymyksiin.

53 Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 7.7.1999 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

54 Asiassa T-79/96 kantaja vaatii Italian tasavallan tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— toteaa, että komissio on rikkonut asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa ja EY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohtaa (josta on muutettuna tullut EY 34 artiklan 2 kohta), koska se ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä, jotta kantaja olisi voinut ratkaista ne toimitusongelmat, jotka sille aiheutuivat Somalian kriisistä

— toteaa, että komission on vastaisuudessa toteutettava asianmukaiset toimenpiteet

— velvoittaa komission korvaamaan sen vahingon, joka kantajalle on tästä laiminlyönnistä aiheutunut

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

55 Komissio vaatii Ranskan tasavallan tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— jättää kanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

56 Asiassa T-260/97 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— kumoaa 17.7.1997 tehdyn komission päätöksen, jolla hylättiin kantajan vaatimus siirtymätoimenpiteistä banaanien tuontikiintiöjärjestelmän osalta

— velvoittaa komission korvaamaan vahingon, jonka kantaja on kärsinyt ja tulee kärsimään sen seurauksena, ettei komissio ottanut huomioon B-luokan tuontitodistusten määrää laskiessaan kantajan normaalia viitemäärää, joka on Somalian sisällissodan syttymistä välittömästi edeltävän kolmivuotiskauden viitemäärä

— toissijaisesti velvoittaa neuvoston maksamaan vahingonkorvausta siitä, ettei se ole antanut asetuksessa N:o 404/93 erityissäännöksiä, joilla voitaisiin reagoida kantajan tilanteen kaltaisiin tilanteisiin

— velvoittaa komission ja/tai neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

57 Neuvosto vaatii Ranskan tasavallan tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— hylkää kanteen

— toissijaisesti jättää tutkimatta sellaiseen sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen perustuvan vahingonkorvauskanteen, jonka väitetään seuraavan asetuksen N:o 404/93 antamisesta, tai hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

58 Komissio vaatii Ranskan tasavallan tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— hylkää kumoamiskanteen

— jättää vahingonkorvauskanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

59 Asiassa T-117/98 kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— kumoaa komission päätöksen, jolla hylätään kantajien vaatimus banaanien tuontia koskevan tariffikiintiön mukauttamisesta asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti

— velvoittaa komission maksamaan niille vahingonkorvausta

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

60 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin:

— jättää kanteen tutkimatta tai hylkää sen perusteettomana

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Laiminlyöntiä ja kumoamista koskevat vaatimukset

Asiassa T-79/96 nostetun kanteen tutkittavaksi ottaminen

61 Komissio vetoaa asiassa T-79/96 nostetun kanteen osalta kahteen tutkimatta jättämistä koskevaan väitteeseen, jotka koskevat toisaalta sitä, etteivät sille osoitetussa kirjeessä vaaditut toimenpiteet ja kanteessa vaaditut toimenpiteet vastaa toisiaan, ja toisaalta sitä, että laiminlyöntikanne koskee toimenpidettä, jonka adressaatti kantaja ei olisi ollut ja joka ei missään tapauksessa olisi koskenut tätä suoraan tai erikseen.

Ensimmäinen tutkimatta jättämistä koskeva väite, joka koskee sitä, etteivät komissiolle osoitetussa kirjeessä vaaditut toimenpiteet ja kanteessa vaaditut toimenpiteet vastaa toisiaan

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

62 Komissio väittää, että sille osoitetussa kirjeessä vaadittujen toimenpiteiden yksityiskohtaisen selonteon ja kanteen vaatimusten, joissa yleisesti viitataan "asianmukaisiin toimenpiteisiin", vertailu osoittaa, että kanteen kohde on erilainen ja laajempi kuin toimimiskehotuksen kohde; komissio ei näin ollen voi tietää, onko sen puolustauduttava sellaista väitettä vastaan, jonka mukaan se on laiminlyönyt toimimiskehotuksessa erityisesti yksilöityjen tointen toteuttamisen, vai sellaista väitettä vastaan, joka koskee myöhempiä toimia.

63 EHTY:n perustamissopimuksen 35 artiklaa koskevasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (yhdistetyt asiat 41/59 ja 50/59, Hamborner ja Thyssen v. korkea viranomainen, tuomio 16.12.1960, Kok. 1960, s. 989 ja asia 75/69,

Hake v. komissio, tuomio 8.7.1970, Kok. 1970, s. 535) seuraa, että laiminlyöntikanne voi koskea ainoastaan etukäteen vaadittua tointa, koska oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä määritellään kanteen rajat.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

64 Vastaajan väitettä, jonka mukaan vaatimuskirjeellä ja kanteella on eri kohde, ei voida hyväksyä.

65 Kantaja vaati vaatimuskirjeessä sellaisten toimenpiteiden toteuttamista, jotka olivat samanlaisia kuin ne, joilla komissio oli trooppisten hirmumyrskyjen Debbie, Iris, Luis ja Marilyn aiheuttamiin seurauksiin reagoidakseen korottanut tariffikiintiötä ja myöntänyt tästä seuraavan lisämäärän niille toimijoille, jotka edustivat ryhmittymänä tai suoraan vahingon kohteeksi joutuneita banaanintuottajia, sallimalla niiden korvata saamatta jääneet banaanimäärät kolmansien maiden banaaneilla tai muilla kuin perinteisillä AKT-banaaneilla.

66 Kantaja väitti kannekirjelmässään, ettei komissio ollut toteuttanut sen hyväksi samanlaisia toimenpiteitä kuin ne, jotka se oli toteuttanut trooppisten hirmumyrskyjen Debbie, Iris, Luis ja Marilyn jälkeen, ja ettei se ollut korottanut tariffikiintiötä eikä myöntänyt kantajalle somalialaisten banaanien tuottajia edustavana toimijana tätä korotusta vastaavaa lisämäärää. Kantaja vaati vaatimuksissaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta toteamaan, että komissio oli rikkonut perustamissopimusta, koska se ei ollut toteuttanut "tarvittavia toimenpiteitä, jotta kantaja olisi voinut ratkaista — — ongelmat".

67 On myös otettava huomioon, että yhteisöjen tuomioistuin ei voi asettua komission asemaan ja antaa tuomiollaan niitä säännöksiä, jotka komission olisi pitänyt

antaa täyttääkseen yhteisön oikeudessa tarkoitetun toimimisvelvoitteensa. Kuten julkisasiamies Elmer muistutti asiassa C-68/95, T. Port, 26.11.1996 annettua tuomiota koskevassa ratkaisuehdotuksessaan (Kok. 1996, s. I-6065, erityisesti s. I-6068): "yhteisöjen tuomioistuin ei voi — — laiminlyöntikanteen johdosta velvoittaa komissiota antamaan asetuksen [N:o 404/93] 30 artiklassa tarkoitettuja säännöksiä, vaan se voi ainoastaan tarvittaessa todeta komission toimineen perustamissopimuksen vastaisesti laiminlyödessään sellaisten säännösten antamisen." (Ratkaisuehdotuksen 52 kohta.) Tästä seuraa, että kantaja ei esittäessään vaatimuksia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle voinut käyttää samoja sanamuotoja kuin ne, joita se käytti komissiolle osoitetussa vaatimuskirjeessä; kantaja saattoi ainoastaan vaatia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta toteamaan, että komissio oli rikkonut sille kuuluvia velvoitteita.

68 Ensimmäinen tutkimatta jättämistä koskeva väite on näin ollen hylättävä.

Toinen tutkimatta jättämistä koskeva väite, joka koskee sitä, että laiminlyöntikanne koskee toimenpidettä, jonka adressaatti kantaja ei olisi ollut ja joka ei olisi koskenut tätä suoraan eikä erikseen

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

69 Komissio väittää, ettei laiminlyöntikannetta voida ottaa tutkittavaksi, koska se koskee toimenpidettä, jonka adressaatti kantaja ei olisi ollut.

70 Komissio toteaa, että perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannessa kohdassa määrätään, että luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa saattaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi laiminlyöntikanteen ainoastaan sillä perusteella, että yhteisön toimielin on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

71 Camarin esittämän toimimiskehotuksen ja sen nostaman kanteen tarkoituksena oli kuitenkin se, että komissio toteuttaisi samanlaisia toimenpiteitä kuin ne, jotka se toteutti trooppisten hirmumyrskyjen jälkeen, eli toimenpiteitä, jotka ovat komission mukaan muodoltaan ja sisällöltään todellisuudessa asetuksia.

72 Tästä seuraa, että kanne koskee komission mukaan asetuksen eli sellaisen toimen toteuttamista, jota ei määritelmän mukaan voida osoittaa kantajalle (ks. asia 90/78, Granaria v. komissio ja neuvosto, tuomio 28.3.1979, Kok. 1979, s. 1081 ja asia 15/71, Mackprang v. komissio, tuomio 26.10.1971, Kok. 1971, s. 797).

73 Vaikka perustamissopimuksen 175 artiklan kolmatta kohtaa laajentavasti tulkittaessa voitaisiin todeta, että luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voisi syyttää toimielintä siitä, että se on jättänyt toteuttamatta toimen, jota ei osoiteta kyseiselle henkilölle mutta joka, jos se toteutettaisiin, koskisi kyseistä henkilöä suoraan ja erikseen, kanteessa tarkoitettu toimi ei komission mukaan kuitenkaan voisi koskea kantajaa suoraan eikä erikseen.

74 Ilmaisua "suoraan" koskevasta edellytyksestä komissio väittää, että kyseinen edellytys ei täyty, koska banaanialan yhteisessä markkinajärjestelyssä vahinkoa kärsineiden toimijoiden määrittäminen ja yksittäisten määrien vahvistaminen kuuluvat jäsenvaltioiden viranomaisten toimivaltaan.

75 Ilmaisua "erikseen" koskevasta edellytyksestä komissio toteaa, että yhteisöjen tuomioistuinten oikeuskäytännössä on täsmennetty, että "säädöksen — — normatiivisuuteen ei vaikuta se, että on mahdollista jotakuinkin täsmällisesti määritellä niiden oikeussubjektien lukumäärä, joihin säädöstä sovelletaan tiettynä ajankohtana, tai jopa nimetä nämä oikeussubjektit, jos on selvää, että säädöstä sovelletaan sen tarkoituksen mukaisesti määritellyn objektiivisen oikeudellisen tai tosiasiallisen tilanteen perusteella" (asia 101/76, Koninglijke Scholten Honig

v. neuvosto ja komissio, tuomio 5.5.1977, Kok. 1977, s. 797 ja asia T-298/94, Roquette Frères v. neuvosto, tuomio 7.11.1996, Kok. 1996, s. II-1531, 42 kohta).

76 Toimenpiteet, jotka toteutettiin trooppisten hirmumyrskyjen jälkeen ja joihin kantaja vetoaa, olivat komission mukaan luonteeltaan asetuksia, koska niillä otettiin käyttöön objektiivisin perustein määritettyä toimijaluokkaa koskeva erityinen säännöstö.

77 Toimi, johon kantaja vetoaa, koskisi sitä komission mukaan ainoastaan sen takia, että kantaja on objektiivisesti katsoen somalialaisten banaanien tuoja samalla tavalla kuin mikä tahansa muu tuoja, joka on samassa asemassa, eikä kyseisen toimen normatiivista luonnetta muuta se, että kantaja on ainoa somalialaisten banaanien tuoja Italiassa (mikä on kiistetty vuosien 1994 ja 1995 osalta).

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

78 Perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan sanamuodon mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö saa kannella yhteisön tuomioistuimeen siitä, että yhteisön toimielin on jättänyt antamatta kyseiselle henkilölle osoitettavan jonkin muun säädöksen kuin suosituksen tai lausunnon.

79 Yhteisöjen tuomioistuin korosti edellä mainitussa asiassa T. Port antamassaan tuomiossa, että vaikka perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on tullut EY 230 artikla) neljännessä kohdassa annetaan yksityisille oikeussubjekteille

mahdollisuus nostaa kumoamiskanne toimielimen sellaisesta toimenpiteestä, jota ei ole osoitettu niille, sillä perusteella, että tämä toimenpide koskee niitä suoraan ja erikseen, perustamissopimuksen 175 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava myös siten, että myös sillä annetaan yksityisille mahdollisuus nostaa laiminlyöntikanne sellaista toimielintä vastaan, joka ei ole antanut niitä suoraan ja erikseen koskevaa säädöstä (ks. em. asia T. Port, tuomion 59 kohta; asia T-95/96, Gestevision Telecinco v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3407, 58 kohta ja asia T-17/96, TF1 v. komissio, tuomio 3.6.1999, Kok. 1999, s. II-1757, 27 kohta).

80 Esillä olevassa asiassa on toisin kuin komissio väittää, todettava, että vaikka kyseinen toimielin olisi antanut asetuksen vastauksena Camarin vaatimukseen sellaisten toimenpiteiden toteuttamisesta, jotka olivat "samanlaisia" kuin ne, jotka toteutettiin trooppisten hirmumyrskyjen jälkeen, kyseinen toimi olisi koskenut kantajaa suoraan ja erikseen.

81 Sen edellytyksen täyttymisestä, että toimen on koskettava kantajaa suoraan, ei ole epäilystä, koska jos komissio olisi toteuttanut vaaditut toimenpiteet, kansallisilla viranomaisilla olisi ollut pelkkä täytäntöönpanotehtävä niiden soveltamiseksi (asia 113/77, NTN Toyo Bearing ym. v. neuvosto, tuomio 29.3.1979, Kok. 1979, s. 1185, 11 kohta ja asia T-155/94, Climax Paper v. neuvosto, tuomio 18.9.1996, Kok. 1996, s. II-873, 53 kohta).

82 Sen vaatimuksen osalta, jonka mukaan toimen olisi koskettava asianomaista erikseen, yhteisöjen tuomioistuin ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ovat täsmentäneet, että tietyissä olosuhteissa normatiivinen toimenpide, jota sovelletaan yleisesti asianomaisiin taloudellisiin toimijoihin, voi koskea joitakin niistä erikseen (asia C-358/89, Extramet Industrie v. neuvosto, tuomio 16.5.1991, Kok. 1991, s. I-2501, 13 ja 14 kohta; asia C-309/89, Codorniu v. neuvosto, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. I-1853, 19 kohta ja yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-848/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995,

Kok. 1995, s. II-2941, 50 kohta). Tällaisessa tapauksessa yhteisön säädös voi olla samanaikaisesti luonteeltaan normatiivinen ja tiettyjä taloudellisia toimijoita kohtaan päätöksen luonteinen.

83 Toimi koskee luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä erikseen kuitenkin vain siinä tapauksessa, että toimi koskee henkilöä hänelle ominaisten tiettyjen erityisten ominaisuuksien tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella kyseinen henkilö erotetaan kaikista muista (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197; Kok. Ep. I, s. 181; em. asia Codorniu v. neuvosto, tuomion 20 kohta; em. asia Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomion 51 kohta ja asia T-12/93, CCE de Vittel ym. v. komissio, tuomio 27.4.1995, Kok. 1995, s. II-1247, 36 kohta).

84 Tältä osin on todettava, että kantaja oli vaatinut komissiota toteuttamaan asetuksen N:o 404/93 30 artiklaan perustuvia toimenpiteitä, jotta komissio reagoisi niihin seurauksiin, joita Somalian sisällissodalla oli banaanien tuotantoon ja vientiin. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt edellä mainitussa asiassa T. Port antamassaan tuomiossa, komission on toteuttaessaan kyseisen artiklan perusteella toimenpiteen otettava huomioon asianomaisten taloudellisten toimijoiden tilanne (em. asia T. Port, tuomion 37 kohta). Koska kantaja oli ennen vuotta 1991 ainoa somalialaisten banaanien tuoja yhteisössä ja siten ainoa tuoja, joka kärsi sisällissodasta aiheutuneista vahingoista, komission olisi pitänyt ottaa sen tilanne huomioon, jos se olisi toiminut 30 artiklan nojalla. Kantajan tilanne erottui näin ollen riittävästi kaikista muista banaanialan toimijoista ja jos komissio olisi toteuttanut vaaditut toimenpiteet, ne olisivat koskeneet kantajaa erikseen (ks. asia 152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok. 1990, s. I-2477, 11 kohta).

85 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että laiminlyöntikanne on otettava tutkittavaksi.

Asiassa T-117/98 nostetun kanteen tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

86 Komissio vetoaa siihen, ettei kumoamiskannetta voida ottaa tutkittavaksi, koska kanteen kohteena oleva kirje ei ole perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu päätös vaan pelkästään kohteliaisuuskirje.

87 Vastaaja väittää tältä osin, että yksityisellä toimijalla ei ole oikeutta vaatia komissiota soveltamaan 16 artiklan 3 kohtaa. Jos komissio näin ollen vastaa, kuten tässä tapauksessa, kyseiseen säännökseen perustuvaan toimijan vaatimukseen arvion ja tariffikiintiön mukauttamisesta, se tekee sen yksinomaan kohteliaisuudesta.

88 Jos komissio ei olisi vastannut, toimijat eivät lisäksi olisi voineet nostaa laiminlyöntikannetta. Tästä seuraa, että koska komissio vastasi, ne eivät voi nostaa kumoamiskannetta.

89 Komission mukaan 16 artiklan 3 kohdan mahdollinen soveltamistoimenpide ei kuitenkaan olisi koskenut Camaria ja Ticoa suoraan ja erikseen, koska tällaista toimenpidettä olisi sovellettu kaikkien niiden tuojien hyväksi, joille oli aiheutunut vahinkoa Somalian tulvista. Kyseiset yhtiöt eivät komission mukaan voi näin ollen riitauttaa tällaisesta toimenpiteestä kieltäytymistä.

90 Kantajien 5.3.1998 päivätty kirje ei komission mukaan lisäksi sijoitu sellaiseen asiayhteyteen, joka aiemmin oli antanut aiheen vaadittujen toimenpiteiden toteuttamiselle. Komission mukaan Italian viranomaiset eivät olleet virallisesti esittäneet kirjallisesti sellaista aineistoa, jolla olisi tuettu kantajien väitteitä ja

näytetty toteen muun muassa toimijoiden kärsimät vahingot. Hirmumyrskyjen Debbie, Luis, Iris ja Marilyn jälkeen asianomaiset kansalliset viranomaiset olivat sitä vastoin kiireellisesti ilmoittaneet asiasta komissiolle.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

91 On todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan "[perustamissopimuksen] 173 artiklassa tarkoitettuja kannekelpoisia toimia tai päätöksiä ovat sellaiset toimenpiteet, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi" (asia 60/81, IBM v. komissio, tuomio 11.11.1981, Kok. 1981, s. 2639, 9 kohta; asia C-395/95 P, Geotronics v. komissio, tuomio 22.4.1997, Kok. 1997, s. I-2271, 10 kohta ja asia T-81/97, Regione Toscana v. komissio, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. II-2889, 21 kohta).

92 Jos komission päätös on lisäksi luonteeltaan kieltävä, sitä on arvioitava sen vaatimuksen luonteen pohjalta, johon se on annettu vastauksena (asia 42/71, Nordgetreide v. komissio, tuomio 8.3.1972, Kok. 1972, s. 105, 5 kohta ja asia T-330/94, Salt Union v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1475, 32 kohta). Erityisesti kieltäytyminen on toimenpide, josta voidaan nostaa perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu kumoamiskanne, jos toimenpide, jonka toteuttamisesta toimielin on kieltäytynyt, olisi voitu riitauttaa tämän määräyksen nojalla (yhdistetyt asiat 97/86, 193/86, 99/86 ja 215/86, Asteris ym. v. komissio, tuomio 26.4.1988, Kok. 1988, s. 2181, 17 kohta ja em. asia Salt Union v. komissio, tuomion 32 kohta).

93 Tästä seuraa, että jos, kuten tässä tapauksessa, komission kieltävä päätös koskee asetuksen antamista, oikeussubjektien on osoitettava kyseisen asetuksen koskevan niitä suoraan ja erikseen, vaikkei sitä olisikaan osoitettu niille, jotta ne voisivat nostaa kyseisestä päätöksestä kumoamiskanteen.

94 Tässä asiassa kyseiset edellytykset täyttyvät. Kanteen kohteena olevan toimen osalta on todettava, että komission 23.4.1998 päivätty kirje ei ole yksinomaan kohteliaisuuskirje. Komissio on hallussaan olevia tietoja ja kantajien sille toimittamia tietoja arvioituaan päättänyt kyseisellä kirjeellä olla korottamatta tariffikiintiötä asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Kyseinen toimi on kantajien komissiolle esittämiä vaatimuksia koskeva selkeä ja lopullinen kannanotto, joka on omiaan vaikuttamaan kantajien oikeudelliseen asemaan, koska kantajat menettävät kyseisen toimen takia kaikki todelliset mahdollisuudet saada kolmansien maiden banaaneja koskevia tuontitodistuksia tariffikiintiön mukauttamisen perusteella.

95 Siten kirjeellä, jolla on hylätty tariffikiintiön korottamista koskevat vaatimukset, on sellaisenaan ollut sitovia oikeusvaikutuksia ja sitä vastaan voidaan näin ollen nostaa kumoamiskanne.

96 Sen kysymyksen osalta, olisiko asetus, jonka komissio on kieltäytynyt antamasta, koskenut kantajia suoraan ja erikseen, on todettava, että kyseinen asetus, joka ei täytäntöönpanonsa osalta olisi jättänyt kansallisille viranomaisille minkäänlaista harkintavaltaa, olisi koskenut kantajia sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erotetaan kaikista muista henkilöistä. Komissiolta vaaditut toimenpiteet koskivat nimittäin ylimääräisten tuontitodistusten antamista Somalian tulvista kärsineille toimijoille suhteessa niille aiheutuneeseen vahinkoon. Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että vuoteen 1997 asti Camar oli suurin Somaliasta peräisin olevien banaanien tuoja ja että vuoden 1997 neljännestä vuosineljänneksestä alkaen Tico syrjäytti tilapäisesti sen aseman. Saatavilla olevien somalialaisten banaanien määrien pienentyminen vuoden 1997 neljännen vuosineljänneksen ja vuoden 1998 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana vaikutti näin ollen merkittävästi kantajiin, jotka siten olisivat pääasiallisesti hyötyneet tariffikiintiön korotuksesta. Näin ollen on todettava, että komission kieltäytyminen mukauttamasta tariffikiintiötä ei vaikuttanut kantajiin samalla tavalla kuin mihin tahansa muuhun somalialaisten banaanien tuojaan, vaan se koski niitä sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erotetaan kaikista muista samoilla markkinoilla toimivista taloudellisista toimijoista.

97 Edellä esitetty huomioon ottaen kanne on otettava tutkittavaksi.

Asioissa T-79/96 ja T-260/97 nostettujen kanteiden aineelliset perusteet

98 Asiassa T-79/96 kantaja vetoaa kahteen kanneperusteeseen, joilla se tukee laiminlyöntikannettaan. Kanneperusteet koskevat toisaalta sellaisen toimimisvelvoitteen laiminlyöntiä, joka on asetettu asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa, jotta helpotettaisiin siirtymistä erilaisista kansallisista järjestelmistä mainitulla asetuksella käyttöön otettuun yhteiseen markkinajärjestelyyn, ja toisaalta sellaisen komission toimimisvelvoitteen laiminlyöntiä, joka sillä on syrjintäkiellon periaatteen perusteella niihin toimijoihin nähden, jotka olivat perinteisesti pitäneet kaupan banaaneja, jotka olivat peräisin tietyistä AKT-maista ja tietyiltä Ranskan merentakaisilta alueilta, joita trooppiset hirmumyrskyt olivat koetelleet.

99 Asiassa T-260/97 kantaja vetoaa seitsemään kumoamisperusteeseen, jotka koskevat ensinnäkin sitä, että komissio on tulkitsemalla asetusta N:o 404/93 virheellisesti rikkonut kyseisen asetuksen 30 artiklaa, toiseksi sitä, että se on rikkonut 30 artiklaa arvioimalla tosiseikkoja virheellisesti, kolmanneksi asetuksen N:o 404/93 virheellisestä tulkinnasta johtuvaa harkintavallan väärinkäyttöä, neljänneksi tosiseikkojen virheellisestä arvioinnista johtuvaa harkintavallan väärinkäyttöä, viidenneksi syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista, kuudenneksi hyvän hallinnon, tasapuolisuuden ja avoimuuden periaatteen loukkaamista ja seitsemänneksi taloudellisten toimijoiden perusoikeuksien loukkaamista.

100 Komissio riitauttaa kaikki kanneperusteet, jotka kantaja on esittänyt asioissa T-79/96 ja T-260/97.

101 Neuvosto, joka toteaa, ettei se halua ottaa kantaa kanteen kohteena asiassa T-260/97 olevan komission päätöksen lainmukaisuuteen, kiistää syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista koskevan kanneperusteen ja vaatii kyseisestä päätöksestä nostetun kumoamiskanteen hylkäämistä. Neuvosto toteaa, ettei kantaja ole osoittanut, että komissio olisi kohdellut sitä eri tavalla kuin muita vastaavissa tilanteissa olevia toimijoita, koska trooppisten hirmumyrskyjen uhriksi joutuneiden toimijoiden tilanne on erilainen kuin Camarin tilanne.

102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa alustavasti, että kantaja pyrkii sekä asiassa T-79/96 nostamassaan laiminlyöntikanteessa että asiassa T-260/97 nostamassaan kumoamiskanteessa osoittamaan, että komissio on jättänyt täyttämättä asetuksen N:o 404/93 30 artiklan mukaisen toimimisvelvoitteensa ensimmäisessä tapauksessa jättämällä toimimatta ja toisessa kieltäytymällä siitä nimenomaisesti. Näin ollen kyseistä artiklaa koskevat kanneperusteet on käsiteltävä yhdessä.

Asian T-79/96 ensimmäinen kanneperuste ja asian T-260/97 ensimmäinen, toinen ja kolmas kanneperuste, jotka koskevat asetuksen N:o 404/93 30 artiklan rikkomista

— Asian T-79/96 ensimmäistä kanneperustetta koskevat asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

103 Kantaja väittää, että tässä asiassa oli kyse samojen tavoitteiden toteuttamisesta kuin mitä trooppisten hirmumyrskyjen Debbie, Luis, Iris ja Marilyn jälkeen toteutetuilla toimenpiteillä pyrittiin toteuttamaan (eli riittävien toimitusten takaaminen yhteisön markkinoille ja vahinkoa kärsineiden toimijoiden hyvittäminen). Somalialaisten banaanien puuttuminen kokonaan tai osittain vaikeutti kantajan mukaan toimituksia yhteisön markkinoille ja aiheutti vahinkoa Camarille, joka ennen sisällissodan syttymistä oli yhteisössä ainoa toimija, joka toi kyseisiä perinteisiä banaaneja.

104 Kantaja toteaa, että edellä mainitusta asiassa T. Port annetusta tuomiosta (36 kohta) ilmenee, että komissio velvoitetaan asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa ratkaisemaan yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottamisen jälkeen ilmenneet vaikeudet, joiden syynä on kuitenkin kansallisten markkinoiden aikaisempi tilanne.

105 Nyt esillä olevassa asiassa asetuksen N:o 404/93 antaminen on aiheuttanut sen, ettei Camar voinut korvata somalialaisia banaaneja muualta peräisin olevilla banaaneilla. Kantaja ei enää tuonut somalialaisia banaaneja vuosina 1991—1993 sen takia, että Somalian tuotanto väheni kyseisenä ajanjaksona, ja yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönoton jälkeen se ei enää voinut korvata Somaliasta peräisin olevia banaaneja AKT-maiden tai kolmansien maiden banaaneilla.

106 Väliintulijana oleva Italian tasavalta toteaa, että Camarin tilanne kuuluu kokonaisuudessaan asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisalaan, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut kyseistä säännöstä edellä mainitussa asiassa T. Port antamassaan tuomiossa.

107 Italian tasavallan mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että yhden ainoan toimijan tilanne voi velvoittaa komission toteuttamaan asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdassa ja 30 artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä, jos osoitetaan, että komission toimimattomuus voi loukata sellaista oikeutta, joka kyseiselle toimijalle on annettu yhteisön oikeusjärjestyksessä.

108 Arvioitaessa sitä, onko olemassa tarve asetuksen N:o 404/93 mukaisiin toimiin, ei Italian tasavallan mukaan voida 30 artiklan — joka perustuu siihen, että ennen yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa voimassa ollut italialainen järjestelmä oli erilainen kuin vastaava ranskalainen ja brittiläinen järjestelmä — soveltamiseksi edellyttää, että niiden maiden tilanne, joita trooppisten hirmumyrskyjen seuraukset koettelivat, olisi samanlainen kuin niiden maiden tilanne, joita Somalian kriisi koetteli. Toisin kuin Italia viimeksi mainitut maat ovat nimittäin tuottajavaltioita. Näin ollen on normaalia, että niiden aikaisemmat kansalliset järjestelmät eroavat Italian järjestelmästä.

109 Komissio väittää, ettei sen ollut toimittava tässä tapauksessa, koska kantajan tilanne ei useastakaan syystä kuulunut 30 artiklan soveltamisalaan.

110 Komissio toteaa, että ne tilanteet, jotka olivat trooppisten hirmumyrskyjen jälkeen toteutettujen toimenpiteiden perustana, eivät ole samanlaisia kuin kantajan tilanne. Mainitut toimenpiteet olivat komission mukaan ensinnäkin välttämättömiä toimitusten varmistamiseksi yhteisön markkinoille poikkeusolosuhteissa, joissa suuria määriä perinteisiä AKT-banaaneja ei ollut välittömästi saatavilla. Somalian sisällissodan tapauksessa asianomaiset toimijat saattoivat sitä vastoin hankkia perinteisiä AKT-banaaneja keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä selviytyäkseen pitkittyvästä kriisitilanteesta. Toiseksi, kuten esimerkkinä viitattujen asetusten toisesta ja viidennestä perustelukappaleesta ja asetusten oikeudellisesta perustasta (asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohta ja 20 ja 30 artikla) ilmenee, kyseiset toimenpiteet perusteltiin sillä, että aikaisemmin voimassa olleissa kansallisissa järjestelmissä oli säännöksiä, joilla poikkeusolosuhteissa suojeltiin vaikeuksiin joutuneiden toimijoiden etuja; Italian järjestelmässä ei tällaista säännöstä sitä vastoin ollut.

111 Vastaaja väittää lisäksi, että kantajan vaikeudet ovat samanlaisia kuin ne vaikeudet, joita kaikki vapailla markkinoilla toimivat yritykset joutuivat aiemmin kohtaamaan. Kantaja olisi voinut ratkaista ongelmansa ostamalla muualta perinteisiä AKT-banaaneja joita, toisin kuin kantaja on väittänyt, ei ole varattu perinteisille tuojille.

112 Vastaaja toteaa tältä osin, että mahdollisuus ostaa perinteisiä AKT-banaaneja somalialaisten banaanien korvaamiseksi seuraa toisaalta siitä, että vuosina 1993—1994 tuotujen perinteisten AKT-banaanien määrät olivat pienempiä kuin asetuksessa vahvistetut perinteiset määrät, ja toisaalta siitä, että monikansallisten yritysten lisäksi lukuisat muut kuin perinteiset toimijat aloittivat tuona aikana viennin AKT-maista. Esimerkiksi monikansallinen yritys Dole aloitti vastaajan mukaan näiden banaanien tuonnin vuonna 1994 silloin kun somalialaisten banaanien tuonti Italiaan alkoi uudelleen.

113 Väliintulijana oleva Ranskan tasavalta toteaa, että asetuksen N:o 404/93 30 artikla ei voi olla oikeudellinen perusta sellaisten väliaikaisten toimenpiteiden toteuttamiselle, joiden tarkoituksena on helpottaa sotatilanteen aiheuttamia vaikeuksia. Yhteisöjen tuomioistuin totesi nimittäin yhdistetyissä asioissa C-9/95, C-23/95 ja C-156/95, Belgia ja Saksa vastaan komissio, 4.2.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. I-645), että kyseisen asetuksen 30 artiklaa ei sovelleta ilmastollisiin ongelmiin, koska ne ovat yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottamisesta riippumattomia tekijöitä. Samaa perustetta on Ranskan tasavallan mukaan sovellettava Somalian sisällissodan aiheuttamiin ongelmiin.

114 Camarin ongelmat perustuivat lisäksi pitkittyneeseen sisällissotaan Somaliassa eivätkä ne liittyneet yhteisen markkinajärjestelyn voimaantuloon. Asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa, sellaisena kuin sitä on tulkittu edellä mainitussa asiassa T. Port annetussa tuomiossa, ei näin ollen voida soveltaa tässä asiassa.

— Asian T-260/97 ensimmäistä kanneperustetta koskevat asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

115 Kantaja väittää, että kun komissio teki kanteen kohteena olevan päätöksen, se jätti ottamatta huomioon asetuksen N:o 404/93 "perusfilosofian" ja rikkoi siten 30 artiklaa.

116 Asetuksen 30 artiklan rikkominen voidaan kantajan mukaan todeta mainitun päätöksen kahdeksannesta perustelukappaleesta, jonka perusteella kantaja toteaa komission katsovan, että ainoastaan A-luokan toimijat voivat saada lisätodistuksia tariffikiintiön mukaisten kolmansien maiden banaanien tuonnille silloin, kun niille annettujen todistusten määrä vähenee huomattavasti niiden viitemäärän poikkeuksellisen pienentymisen takia. Kantaja toteaa komission katsovan, että vaikka kolmansien maiden tuontitodistukset annetaan myös B-luokan toimijoille tietyn viitemäärän perusteella, kyseisen määrän epätavallinen pienentyminen ei aiheuta vaikeuksia, jotka liittyvät siirtymiseen aikaisemmista

järjestelmistä yhteisön järjestelmään, vaan tällaisen pienentymisen seurauksena asianomaisilta toimijoilta ainoastaan evätään uudella markkinajärjestelyllä myönnetty "mahdollinen etu".

117 Komissio myöntää, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa sovelletaan ainoastaan "ehdottoman pakottavissa" tapauksissa, jotka koskevat sekä A-luokan toimijoita että B-luokan toimijoita. Komissio täsmentää kuitenkin, ettei 30 artiklaa ole sovellettava samalla tavalla näihin kahteen toimijaluokkaan, koska toisin kuin A-luokan toimijat, B-luokan toimijat voivat tuoda vapaasti AKT-banaaneja aina perinteisten määrien loppumiseen asti, ja niillä on lisäksi objektiivinen etu, koska niille on varattu 30 prosenttia tariffikiintiöstä.

— Asian T-260/97 toista kanneperustetta koskevat asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

118 Kantaja väittää, että kun komissio teki kanteen kohteena olevan päätöksen, se arvioi tosiseikkoja virheellisesti ja rikkoi siten 30 artiklaa.

119 Kyseinen tosiseikkojen virheellinen arviointi ilmenee kantajan mukaan 17.7.1997 tehdyn päätöksen kuudennesta, seitsemännestä ja yhdeksännestä perustelukappaleesta. Kantaja väittää erityisesti, että toisin kuin komissio toteaa, vuoden 1990 lopussa alkanut Somalian sisällissota ei ole banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottoa "selkeästi edeltänyt" tapahtuma, koska asetuksessa N:o 404/93 otettiin ajanjakso 1989—1991 huomioon ensimmäisenä viiteajanjaksona. Sisällissodan vaikutukset somalialaisten banaanien tuotantoon ja vientiin vaikuttivat kantajan mukaan näin ollen Camarin viitemäärään asetuksen voimaantulosta alkaen.

120 Vaikka vaikeudet olivat sisällissodan aiheuttamia, ne johtuivat kantajan mukaan siirtymisestä kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään.

121 Lisäksi se, että AKT-maista peräisin olevat yhteisöön tuodut määrät ovat pienempiä kuin perinteiset määrät, ei merkitse sitä, että perinteisiä määriä olisi saatavilla. Tämä tilanne voi riippua useista sää-, ympäristö- ja logistiikkatekijöistä tai jopa asetuksen N:o 1442/93 14 artiklasta johtuvista hallinnollisista vaikeuksista.

122 Edellä mainituissa asioissa T. Port ja Belgia ja Saksa vastaan komissio annetuissa tuomioissa todettiin tältä osin, että kyseisenä ajanjaksona markkinoilta oli mahdotonta löytää saatavilla olevia perinteisiä AKT-banaaneja tai yhteisön banaaneja.

123 Kantaja väittää myös, että toteamus, jonka mukaan eri yritykset ovat alkaneet tuoda perinteisiä AKT-banaaneja yhteisöön yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulosta alkaen, ei perustu täsmällisiin tietoihin. Jos näin on tapahtunut, se koskee kantajan mukaan ainoastaan joko sellaisia tuojia, jotka ovat hankkineet osakkuuden jo olemassa olevissa tai paikallisten tuottajien sijaan tulleissa yhtiöissä, tai monikansallisia yrityksiä, joilla on sijoituksia useissa maissa ja jotka voivat helposti ratkaista logistiikkaongelmansa.

124 Sillä, että Dole on alkanut tuoda Somaliasta peräisin olevia banaaneja, ei ole merkitystä käsiteltävänä olevassa asiassa, koska kyse on monikansallisesta yrityksestä, jolla on huomattava pääoma ja joka sijoittautui kyseiseen maahan sisällissodan jälkeisessä kaoottisessa tilanteessa.

125 Komissio väittää, että se on arvioinut tapauksen tosiseikkoja asianmukaisesti ja että 30 artiklan soveltamisedellytykset eivät ole täyttyneet. Komissio täsmentää erityisesti, että Camarin hankintavaikeudet eivät liity erottamattomasti siirtymiseen kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään vaan johtuvat Camarin strategisista valinnoista ja ovat lisäksi aiheutuneet vuonna 1991, jolloin kansallinen järjestelmä oli yhä voimassa.

126 Komissio muistuttaa, ettei yhteinen markkinajärjestely millään tavalla estä Camaria korvaamasta somalialaisia banaaneja.

127 Lisäksi yhteisön järjestelmän hallinnolliset muodollisuudet eivät komission mukaan ole koskaan aiheuttaneet hankintavaikeuksia yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen.

128 Edellä mainittua asiassa Belgia ja Saksa vastaan komissio annettua tuomiota, jolla on vahvistettu komission toimimisvelvoite tietyissä tilanteissa, ei komission mukaan voida soveltaa kantajan tapaukseen, koska kyseinen velvoite koskee ainoastaan tarvetta varmistaa toimitukset yhteisön markkinoille, jos yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen syntyy poikkeustilanne.

— Asian T-260/97 kolmatta kanneperustetta koskevat asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

129 Kantaja väittää, että kanteen kohteena oleva päätös on tehty harkintavaltaa väärin käyttäen, koska päätöksen viidennessä perustelukappaleessa komissio tulkitsee 30 artiklaa virheellisesti toteamalla, että kyseisen säännöksen soveltaminen on perusteltua ainoastaan silloin kun toimijoiden vaikeudet saattavat niiden toiminnan jatkumisen vaaraan. Kantaja katsoo sitä vastoin, että edellä mainitusta asiassa T. Port annetusta tuomiosta ilmenee, että 30 artiklan ainoat

soveltamisedellytykset koskevat vaikeuksia, jotka liittyvät siirtymiseen kansallisista järjestelmistä yhteisön järjestelmään, ja sitä, etteivät kyseiset vaikeudet johdu asianomaisten toimijoiden huolimattomuudesta.

130 Kantajan mukaan yhteisöjen tuomioistuin käytti asianomaisiin toimijoihin viitaten ilmaisua "niiden toiminnan jatkumisen vaarantavat vaikeudet" sen takia, että se vastasi kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen ja käytti johdonmukaisesti samoja sanamuotoja kuin kansallinen tuomioistuin.

131 Tässä tapauksessa yrityksen toiminnan jatkumiseen kohdistuva vaara olisi kantajan mukaan lisäksi ollut edellytys mahdollisten kiireellisten toimenpiteiden toteuttamiselle eikä 30 artiklan soveltamiselle.

132 Se, että on ollut olemassa aiempi kansallinen säännös, jolla on turvattu perinteisten AKT-banaanien alan toimijoiden edut katastrofitilanteessa, ei kantajan mukaan ole asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisen edellytys.

133 Nyt esillä olevassa asiassa komission olisi kantajan mukaan pitänyt soveltaa samoja kohtuusperiaatteita kuin ne, jotka ovat asetuksen N:o 404/93 muuttamisesta tehdyn komission ehdotuksen (KOM/96/82 lopullinen; EYVL C 121, s. 15) taustalla; komissio ei kyseisessä ehdotuksessa viittaa millään tavalla yrityksen toiminnan jatkumiseen kohdistuvaan vaaraan.

134 Komissio toteaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätökseen voidaan katsoa liittyvän harkintavallan väärinkäyttöä ainoastaan, jos päätös näyttää objektiivisten, asiaan kuuluvien ja yhtäpitävien aihetodisteiden nojalla tehdyn siksi, että saavutettaisiin toinen tavoite kuin se, johon on vedottu (ks. asia T-586/93, Kotzonis v. TSK, tuomio 22.3.1995, Kok. H. 1995, s. I-A-61 ja s. II-665, 73 kohta).

135 Kantaja ei ole kuitenkaan yhdessäkään huomautuksessaan esittänyt näyttöä sellaisesta tavoitteesta, johon päätöksellä olisi lainvastaisesti pyritty.

136 Asetuksen 30 artiklan soveltamisedellytysten osalta komissio toteaa Ranskan hallituksen tukemana, että edellä mainitussa asiassa T. Port annetusta tuomiosta ja edellä mainitussa asiassa Camar vastaan komissio annetusta määräyksestä (46 ja 47 kohta) ilmenee, että yrityksen toiminnan jatkumiseen kohdistuva vaara on välttämätön edellytys 30 artiklan soveltamiselle, koska tämän edellytyksen noudattamatta jättäminen muuttaisi banaanien tuontia koskevaa yhteisön järjestelmää kokonaisuudessaan.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

137 Kantaja väittää neljällä kanneperusteellaan pääasiallisesti, että komissio on tässä asiassa rikkonut asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa, koska se ei ole toteuttanut kyseisessä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä, vaikka se oli tähän velvollinen sen takia, että kyseisen artiklan soveltamisedellytykset olivat täyttyneet.

138 Aluksi on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo edellä mainitussa asiassa T. Port annetussa tuomiossa (35—41 kohta) tulkinnut 30 artiklaa ja täsmentänyt sen osalta seuraavaa:

"Asetuksen 30 artiklaa sovelletaan sillä edellytyksellä, että erityistoimenpiteillä, jotka komission on toteutettava, pyritään helpottamaan siirtymistä kansallisista järjestelmistä yhteiseen markkinajärjestelyyn ja että toimenpiteet ovat tähän tarkoitukseen tarpeellisia.

Näillä siirtymätoimenpiteillä on pystyttävä ratkaisemaan yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönottamisen jälkeen ilmenneet vaikeudet, joiden syynä on kuitenkin kansallisten markkinoiden tila ennen asetuksen voimaantuloa.

Tältä osin komission on myös otettava huomioon sellaisten taloudellisten toimijoiden tilanne, jotka toimivat tietyllä tavalla asetusta [N:o 404/93] edeltäneen kansallisen lainsäädännön perusteella ilman, että ne olisivat voineet ennakoida tämän toiminnan vaikutuksia yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönoton jälkeen.

Harkittaessa siirtymätoimenpiteiden tarpeellisuutta komissiolla on laaja valta, jota se käyttää asetuksen 27 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa [C-280/93 R] Saksa vastaan neuvosto [29.6.1993] antamansa määräyksen [Kok. 1993, s. I-3667] 47 kohdassa, komission tai tarvittaessa neuvoston on kuitenkin puututtava asiaan, jos kansallisista järjestelmistä yhteiseen markkinajärjestelyyn siirtymiseen liittyvät ongelmat sitä edellyttävät.

Yhteisöjen tuomioistuimen on tältä osin valvottava yhteisön toimielinten toimenpiteen tai laiminlyönnin laillisuutta.

Yhteisön toimielinten puuttuminen asiaan on välttämätöntä erityisesti, jos siirtyminen yhteiseen markkinajärjestelyyn loukkaa sellaisia yhteisön oikeudessa suojattuja tiettyjen taloudellisten toimijoiden perusoikeuksia kuin omistusoikeutta ja oikeutta vapaaseen ammatinharjoittamiseen.

Kun siirtymäkauden vaikeudet johtuvat taloudellisten toimijoiden toiminnasta ennen asetuksen voimaantuloa, on tarpeen, että niiden toimintaa voidaan pitää normaalin huolellisena sekä aikaisemman kansallisen lainsäädännön kannalta

että yhteisen markkinajärjestelyn täytäntöönpanon kannalta, kun otetaan huomioon, mitä kyseiset toimijat ovat voineet tietää siitä."

139 Koska edellä mainitussa asiassa T. Port annetun tuomion 35 kohdassa tyydytään vain osoittamaan niiden toimenpiteiden ominaispiirteet, jotka komission on toteutettava (niiden on oltava tarpeellisia ja tarkoituksenmukaisia), ja koska ei ole kiistetty sitä, että kantajan vaikeudet eivät johdu asetuksen voimaantuloa edeltäneestä kantajan toiminnasta (41 kohta), kyseisen tuomion 36 ja 38 kohdan toteamusten mukaisesti on katsottava, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklan soveltamisedellytykset ovat tässä asiassa täyttyneet, jos kantajalle on aiheutunut vaikeuksia, jotka liittyvät siirtymiseen kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään ja jos tällaisten vaikeuksien ratkaiseminen edellyttää komission toimintaa.

140 Niiden hankintavaikeuksien osalta, joihin kantaja on vedonnut, on ensinnäkin todettava, että asetuksen N:o 404/93 voimaantuloa edeltänyt Italian järjestelmä oli banaanien hankintalähteiden mahdollisen korvaamisen osalta huomattavasti joustavampi kuin yhteisön järjestelmä. Kuten kantaja korostaa, Italian järjestelmässä sallittiin AKT-banaanien tuonti tullitta ilman määrällisiä rajoituksia, mitä komissiokaan ei kiistä. Vaikka Italian järjestelmässä säädettiin kolmansien maiden banaanien tuonnille määrällinen kiintiö, toimijat saattoivat käyttää tätä kiintiötä hyväkseen ilman, että aikaisempina vuosina tuotujen banaanien määriä tai alkuperää olisi otettu huomioon. Asetuksella N:o 404/93 käyttöön otetussa banaanialan yhteisessä markkinajärjestelyssä sitä vastoin säädetään toisaalta, että AKT-banaaneja voidaan tuoda yhteisön markkinoille tullitta ainoastaan siihen saakka, kunnes perinteiset määrät tai tariffikiintiö ovat täyttyneet, ja toisaalta, että kukin toimija voi saada tuontitodistuksia ainoastaan banaanien alkuperän mukaan (yhteisö, perinteiset AKT-maat, kolmannet maat ja muut kuin perinteiset AKT-maat) ja viiteajanjaksona tuotujen määrien keskimäärän perusteella. On todettava, että yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönotto merkitsi niiden tuontimahdollisuuksien rajoittamista, joista oli säädetty asetusta N:o 404/93 edeltäneessä Italian säännöstössä.

141 Kuten julkisasiamies Elmer on lisäksi todennut edellä mainitussa asiassa Belgia ja Saksa vastaan komissio esittämässään ratkaisuehdotuksessa (35 kohta), "sellaisen toimijan, joka menettää tavanomaiset yhteisön banaanien tai perinteisten AKT-banaanien toimittajansa, voi olla vaikeaa korvata tätä toimittajaa muilla yhteisön banaanien tai perinteisten AKT-banaanien toimittajalla". Yhteisön banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuottajat suosivat perinteisiä jakeluteitään, ennen kuin ne myyvät banaaneja toimijoille, jotka haluavat ostaa ne erityiskiintiöiden vuoksi ja jotka yleensä ovat sidottuja kilpailevaan tuottajaan. Tästä seuraa, että toimijat, jotka ovat kärsineet vahinkoa sen takia, että ne ovat menettäneet perinteiset AKT-banaanien lähteensä, joutuvat tuomaan kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja. Tämän ne voivat tehdä käytännössä kuitenkin vain, jos ne saavat sellaiset tuontitodistukset, jotka koskevat kyseistä alkuperää olevia banaaneja ja jotka vastaavat niitä määriä, joiden tuonnista on tullut mahdotonta (ratkaisuehdotuksen 35 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on vedonnut nimenomaisesti näihin seikkoihin todetakseen, että kyseisessä asiassa toimijoiden olisi ollut vaikeata hankkia yhteisön banaaneja tai perinteisiä AKT-banaaneja (ks. tuomion 52 kohta).

142 Voidaan lopuksi todeta, että asetuksella on luotu järjestelmä, jolla kannustetaan banaanien kauppaa, jotta mahdollistettaisiin AKT-banaanien menekki perinteisten määrien tai tariffikiintiön rajoissa ja yhteisön banaanien myynti; viimeksi mainittujen banaanien tuotantokustannukset ovat tuntuvasti suuremmat kuin kolmansien maiden banaanien. Kyseisellä järjestelmällä hankaloitetaan huomattavasti toimijan mahdollisuutta löytää perinteisiä AKT-banaaneja sellaisilta toimittajilta, joiden kanssa kyseisellä toimijalla ei vielä ole liikesuhteita. Asetuksen N:o 404/93 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan takia perinteisiä AKT-banaaneja tuovilla toimijoilla on intressi sitoutua tuottajiin ja varmistaa itselleen vuosittain tällaisten banaanien suurin saatavilla oleva määrä, koska ne saavat perinteisten yhteisöön tuotujen määrien nojalla oikeuden saada 30 prosenttia siitä tariffikiintiöstä, joka on vahvistettu kolmansien maiden banaanien ja muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tuonnille. Komissio on istunnossa myöntänyt, että Camarille saattoi aiheutua vaikeuksia yhteisön järjestelmän voimaantulon takia.

143 Näin ollen on todettava, että vaikka banaanien hankintaa koskevat kantajan vaikeudet liittyvät Somaliassa vuoden 1990 lopussa alkaneeseen sisällissotaan, ne

ovat välitön seuraus yhteisen markkinajärjestelyn käyttöönotosta, koska kyseinen järjestelmä on todellisuudessa aiheuttanut sen, että Camarilla aikaisemman Italian järjestelmän mukaan ollut mahdollisuus korvata somalialaisten banaanien vähentynyt tarjonta on objektiivisesti katsoen pienentynyt merkittävällä tavalla. Näillä vaikeuksilla on siten ollut vakavia seurauksia Camarin taloudellisen toiminnan elinkelpoisuuteen ja ne ovat voineet vaarantaa tämän toiminnan jatkumisen. Kyseiset vaikeudet ovat siten olleet "merkittäviä vaikeuksia", joiden vuoksi komissiolla on asetuksen N:o 404/93 30 artiklan mukaan, sellaisena kuin kyseistä säännöstä on täsmennetty edellä mainitussa asiassa T. Port annetun tuomion 38 kohdassa, velvollisuus toteuttaa tarpeellisiksi katsotut toimenpiteet.

144 Näin ollen on tarkistettava, olivatko ne toimenpiteet, joita kantaja vaati voittaakseen vaikeutensa, tarpeen, vai olisiko kyseiset vaikeudet voitu voittaa muulla tavalla.

145 Alustavasti on huomautettava, että kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa T. Port annetun tuomion 38 kohdassa todennut, komissiolla on laaja harkintavalta sen arvioidessa siirtymätoimenpiteiden tarpeellisuutta. Tuomioistuimen on tällaisen toimivallan käyttämisen lainmukaisuutta valvoessaan tyydyttävä tutkimaan, ettei toimivallan käyttöön liity ilmeistä virhettä tai harkintavallan väärinkäyttöä, tai ettei kyseinen hallintoviranomainen ole ilmeisesti ylittänyt harkintavaltansa rajoja.

146 Vastaaja väittää tältä osin, että kantajan vaatimille toimenpiteille oli olemassa vaihtoehto. Se väittää, että kantaja saattoi ratkaista ongelmansa markkinoiden toiminnan mukaisesti eli ostamalla muuta alkuperää olevia perinteisiä AKT-banaaneja ja hyötymällä siten tullittomuudesta. Vastaajan mukaan kantaja olisi voinut tuoda yhteisöön perinteisiä AKT-banaaneja, koska 1.7.1993 jälkeen AKT-maista tuodut määrät ovat olleet pienempiä kuin asetuksen N:o 404/93 liitteessä vahvistetut perinteiset määrät. Tämän mahdollisuuden vahvistaa vastaajan mukaan se, että useat toimijat alkoivat tuoda tällaisia banaaneja mainitun asetuksen voimaantulon jälkeen.

147 Siitä väitteestä, ettei perinteisiä määriä ollut käytetty loppuun, on todettava, että se, että 1.7.1993 jälkeen AKT-maista tuodut määrät ovat olleet pienempiä kuin asetuksessa N:o 404/93 vahvistetut määrät, ei merkitse sitä, että saatavilla olisi ollut perinteisiä AKT-banaaneja, jotka kantaja olisi voinut tuoda yhteisöön. On nimittäin muistettava, että tuontiin hyväksytyt perinteiset määrät määritettiin sellaisen suurimman määrän perusteella, jonka kukin perinteisesti yhteisöön banaaneja toimittava AKT-maa vei vuotta 1991 edeltäneiden vuosien kuluessa. Kyseiset perinteiset määrät eivät näin ollen osoita kyseisten AKT-maiden todellisen tuotannon tasoa ja siten niitä määriä, jotka todella olivat tuotavissa vuosina 1994—1996. Kuten kantaja on todennut, banaanien tuonti riippuu lisäksi aina tuotantoon tai vientiin vaikuttavista olosuhteista, kuten ilmastosta ja logistisista puutteista.

148 Uusien toimijoiden ilmestymistä koskevan väitteen osalta komissio on vastauksenaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen ensinnäkin viitannut seuraaviin toimijoihin: Del Monte, Diprosol, Ibanema, Select A (harjoittaa tuontia Norsunluurannikolta), Exodom (harjoittaa tuontia Kamerunista), Fyffes (harjoittaa tuontia Sous-le-Vent-saarilta), Tico (harjoittaa tuontia Somaliasta) ja Dole (harjoittaa tuontia Jamaikalta ja nimellä Comafrica Somaliasta). Komissio totesi lisäksi, että sen arvion mukaan kyseiset toimijat toivat vuonna 1997 AKT-maista noin 25 prosenttia kaikesta yhteisön tuonnista. On todettava, että huomautus, jolla pyritään osoittamaan, että tietyt toimijat ovat todellisuudessa alkaneet tuoda banaaneja AKT-maista asetuksen N:o 404/93 voimaantulon jälkeen, ei millään tavalla horjuta toteamusta siitä, että kantajan kaltaiselle toimijalle, joka menettää perinteisten AKT-banaanien tavanomaiset hankintalähteensä, aiheutuu vaikeuksia näiden lähteiden korvaamisessa. On myös todettava, että komission ilmoittamat vuotta 1997 koskevat tiedot eivät ole asiaankuuluvia arvioitaessa tuontimahdollisuuksia AKT-maista sinä aikana, jolloin kantajan merkittävät vaikeudet aiheutuivat, eli vuosina 1994, 1995 ja 1996.

149 Edellä esitetystä seuraa, että komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että Camar kykeni markkinoiden mukaisesti toimimalla voittamaan ne merkittävät vaikeudet, jotka siirtyminen Italian kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään aiheutti. Itse asiassa se, että komissio olisi toteuttanut

30 artiklassa tarkoitettuja siirtymätoimenpiteitä, oli ainoa keino, jolla olisi voitu vastata kantajalle aiheutuneisiin vaikeuksiin. Kyseisten toimenpiteiden toteuttaminen oli näin ollen ilmeisen tarpeellista.

150 Tätä päätelmää ei horjuta komission väite siitä, että asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut sitä edellä mainitussa asiassa T. Port annetussa tuomiossa, sille asetetaan velvollisuus toimia ainoastaan niissä tapauksissa, joissa banaanintuojille aiheutuu sellaisia vaikeuksia, jotka paitsi liittyvät erottamattomasti siirtymiseen kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään, myös uhkaavat niiden toiminnan jatkumista.

151 On todettava, että edellä mainitun asiassa T. Port annetun tuomion 43 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että 30 artiklan perusteella komission "edellytetään sääntelevän kohtuuttomia tilanteita, jotka johtuvat siitä, että kolmansista maista peräisin olevien banaanien tai muiden kuin perinteisten AKT-banaanien tuojat joutuvat niiden toiminnan jatkumista uhkaaviin vaikeuksiin". Tätä toteamusta ei kuitenkaan voida ymmärtää siten, että komissiolla olisi velvollisuus toimia ainoastaan näissä tapauksissa. Tällainen tulkinta olisi toisaalta ristiriidassa 30 artiklan sanamuodon kanssa, jossa — kuten on jo korostettu — säädetään, että komissio toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet "merkittävien vaikeuksien" voittamiseksi, ja se olisi yhteensoveltumaton hyvän hallinnon periaatteen ja ammattitoiminnan vapaan harjoittamisen suojelun periaatteen kanssa. Toisaalta viittaus toimijan toiminnan jatkumiseen kohdistuvaan vaaraan perustui ennakkoratkaisukysymyksen sanamuotoon (ks. em. asia T. Port, tuomion 23 kohta).

152 Nämä seikat huomioon ottaen asian T-79/96 ensimmäinen kanneperuste ja asian T-260/97 ensimmäinen, toinen ja kolmas kanneperuste on hyväksyttävä.

153 Tästä seuraa, että ilman, että olisi tarpeen ottaa kantaa muihin esitettyihin kanneperusteisiin, asiassa T-79/96 esitetyt vaatimukset siitä, että komission

todetaan lainvastaisesti jättäneen toteuttamatta asetuksen N:o 404/93 30 artiklassa tarkoitetut tarpeelliset toimenpiteet, ja asiassa T-260/97 esitetyt vaatimukset siitä, että 17.7.1997 tehty komission päätös, jolla on kieltäydytty toteuttamasta vaadittuja toimenpiteitä, todetaan lainvastaiseksi, ovat perusteltuja.

Kanteen aineelliset perusteet asiassa T-117/98

154 Kantajat vetoavat neljään kanneperusteeseen, joista kolme koskee asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan rikkomista sillä perusteella, että komissio on ensinnäkin rikkonut kyseisen artiklan soveltamisedellytyksiä; että se on toiseksi jättänyt tutkimatta kyseisessä artiklassa tarkoitetut erityisolojen vaikutukset ja että se on kolmanneksi jättänyt aloittamatta mainitun asetuksen 27 artiklassa säädetyn menettelyn. Neljäs kanneperuste perustuu syrjintäkiellon periaatteen rikkomiseen.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytysten rikkomista

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

155 Kantajat väittävät, että kanteen kohteena oleva päätös on lainvastainen, koska sillä rikotaan asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohtaa. Kantajien mukaan 16 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytykset eli vaara siitä, että toimitukset yhteisön markkinoille jäävät puutteellisiksi, ja yhteisön banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuotantoon vaikuttavan ennalta-arvaamattoman tapahtuman olemassaolo, täyttyvät tässä tapauksessa.

156 El Niño -nimellä tunnettu sääilmiö, jota kansainvälinen lehdistö, FAO:n (Food Agriculture Organization) tukema elin FSAU (Food Security Assessment Unit for Somalia) selonteoissaan ja banaanien tuontiyhtiö Somalfruit ovat kuvailleet, on kantajien mukaan ennalta-arvaamaton tapahtuma.

157 Vaaraa siitä, että toimitukset yhteisön markkinoille jäävät puutteellisiksi, osoittaa se, että vuoden 1997 toisen vuosipuoliskon ja vuoden 1998 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana tällä välin perinteisen määrän saavuttaneesta Somalian tuotannosta puolet jäi saamatta kyseisen vakavan ja ennnalta-arvaamattoman sääilmiön takia. Somaliasta tuotiin vuoden 1997 neljännen vuosineljänneksen aikana ainoastaan 1 970 tonnia banaaneja, vaikka toimijat olivat hakeneet lupia 9 000 tonnille. Vuodelle 1997 tehdyssä arviossa komissio arvioi kantajien Somalian tuotannoksi 60 000 tonnia. Komissio vahvisti tämän arvion asiassa, joka johti edellä mainitussa asiassa Camar vastaan komissio, 21.3.1997 annettuun määräykseen. Somaliasta peräisin olevaa tuontia koskevat ennusteet laskivat sitä paitsi vuoden 1998 osalta 30 000 tonniin.

158 Vastaaja väittää, että 16 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytykset eli vaara siitä, että toimitukset yhteisön markkinoille jäävät puutteellisiksi, ja yhteisön banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuotantoon vaikuttavien erityisolosuhteiden olemassaolo, eivät täyty.

159 Yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten osalta komissio väittää, että vuoden 1997 kuluessa Somaliassa esiintyneillä tulvilla ei ollut vaikutusta yhteisön markkinoihin.

160 Toisen edellytyksen osalta vastaaja toteaa, ettei ole mahdollista erottaa ilmastollisista ongelmista aiheutuneita vahinkoja muista somalialaisten banaanien vientiin liittyvistä vaikeuksista, kuten alkeellisista lastaus- ja kuljetusrakenteista.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

161 Kantajat väittävät, että vuoden 1997 viimeisen vuosineljänneksen ja vuoden 1998 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytykset täyttyivät ottaen huomioon El Niño -nimellä tunnetun sääilmiön vaikutukset Somalian tuotantoon.

162 Kyseisen säännöksen soveltamisedellytysten osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan mukaan säännöksessä velvoitetaan toimielimet mukauttamaan tariffikiintiötä, kun tällainen tarve todetaan markkinointivuoden aikana erityisesti tuonnin edellytyksiä haittaavien erityisolojen huomioon ottamiseksi (em. asia T. Port, tuomion 27 kohta ja asia C-280/93 R, Saksa v. neuvosto, määräys 29.6.1993, Kok. 1993, s. I-3667, 44 kohta). Lisäksi kyseisen kiintiön tarkistus markkinointivuoden aikana on välttämätöntä ainoastaan, jos yhteisön banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuotanto jää arviota pienemmäksi tai jos banaanien tosiasiallinen kulutus yhteisössä ylittää nämä arviot (ks. em. asia T. Port, tuomion 31 kohta).

163 Edellä esitetystä seuraa, että kahden edellytyksen on täytyttävä samanaikaisesti, jotta 16 artiklan 3 kohtaa voitaisiin soveltaa: toisaalta kyseessä on oltava sellainen erityistilanne, joka vaikuttaa yhteisön banaanien tuotantoon tai perinteisten AKT-banaanien tuontiin, ja toisaalta on oltava olemassa vaara siitä, että banaanitoimitukset yhteisön markkinoille jäävät puutteellisiksi.

164 Ensimmäisen edellytyksen osalta ei ole kiistetty sitä, että Somaliassa esiintyi vuodesta 1997 vuoteen 1998 poikkeuksellisia tulvia El Niño -nimellä tunnetun sääilmiön takia. Tämän tapahtuman on katsottava täyttävän 16 artiklan 3 kohdan soveltamista koskevan ensimmäisen edellytyksen.

165 Komissio ei voi kiistää tätä päätelmää toteamalla, ettei ole mahdollista erottaa ilmastollisista ongelmista aiheutuvia vahinkoja muista somalialaisten banaanien vientiin liittyvistä vaikeuksista, kuten muun muassa alkeellisista lastaus- ja kuljetusrakenteista.

166 Tältä osin on riittävää todeta toisaalta, että kyseinen väite koskee toimitusten puutteellisuuden määrällistä arvioimista eikä toimitusten puutteellisuutta koskevan vaaran olemassaoloa; toisaalta, kuten kantajat ovat perustellusti huomauttaneet, vaikuttaa siltä, että komissio olisi voinut erottaa ilmastollisten ongelmien aiheuttamat vahingot muista vaikeuksista ottamalla huomioon Somaliasta peräisin olevan tuonnin vuodelta 1996, jolloin lastaus- ja kuljetusrakenteet olivat samat ja jolloin ei ollut ilmastollisia ongelmia.

167 Toisen edellytyksen osalta on aluksi todettava, ettei kantajien ole tarpeen näyttää toteen, että toimitukset yhteisön markkinoille olisivat todella olleet puutteellisia, vaan riittää, että ne osoittavat, että tällainen vaara oli olemassa. Kun kantajat totesivat — komission tätä kiistämättä — että vuoden 1997 viimeisen vuosineljänneksen ja vuoden 1998 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana somalialaisten banaanien tuonti väheni merkittävästi, ne esittivät näyttöä, joka tuki niiden väitteitä tällaisen vaaran olemassaolosta koko Italian markkinoiden osalta ja siten yhteisön markkinoiden merkittävän osan osalta. Komissio ei puolestaan ole esittänyt sellaista näyttöä, jonka avulla mainitut toteamukset voitaisiin kumota, koska vastauksenaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen se täsmensi, että yhteisön markkinoille suuntautuvien toimitusten voitiin vuonna 1997 katsoa olevan riittäviä, koska vuoteen 1996 verrattuna perinteisten AKT-banaanien tuonti väheni 94 000 tonnilla (josta Somaliasta peräisin olevien banaanien osuus oli 3 522 tonnia) ja yhteisön kysyntä kasvoi 86 000 tonnilla, mutta yhteisön tuotanto kasvoi noin 126 000 tonnilla ja tuonti kolmansista maista noin 64 000 tonnilla.

168 Ensinnäkin vuoden 1997 yhteisön banaanien tuotannosta on todettava, ettei komissio ole selittänyt, millä tavalla tällä kasvulla voitiin korvata somalialaisten

banaanien tuonnin väheneminen vuonna 1998. Toiseksi kolmansista maista peräisin olevan tuonnin kasvusta vuonna 1997 verrattuna vuoteen 1996, on todettava, että komission itsensä toimittamista tiedoista ilmenee, että kyseinen tuonti ei vuonna 1997 täyttänyt arviossa vahvistettua tariffikiintiötä; näin ollen ei voida vahvistaa sitä, että ennusteisiin verrattuna olisi tapahtunut sellaista kasvua, jolla olisi voitu korvata mahdollinen toimitusten puutteellisuus.

169 Lisäksi on todettava, että jos — kuten vastaajan vastauksesta vaikuttaa käyvän ilmi — komissio on markkinoiden toimitusten puutteellisuutta vuonna 1998 koskevaa vaaraa arvioidessaan todella tukeutunut tietoihin, jotka koskevat yhteisön banaanien tuotantoa vuonna 1997, se on soveltanut asetuksen N:o 404/93 16 artiklaa virheellisesti. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo täsmentänyt edellä mainitussa asiassa T. Port antamassaan tuomiossa (31 kohta), yhteisön banaanien tuotannon kasvun, joka voidaan ottaa huomioon tietyn vuoden kuluessa tapahtuneen perinteisten AKT-banaanien tuonnin vähentymisen korvaamiseksi, on tapahduttava suhteessa samaa vuotta koskevaan arvioon eikä suhteessa edeltävän vuoden tuotantoon.

170 Lopuksi se, että komissio saa viikoittain tiedot banaanimarkkinoiden tilanteesta, kuten se on istunnossa myöntänyt, aiheuttaa sen, että on mahdotonta ymmärtää, miksei kyseinen toimielin ole koko menettelyn kuluessa missään vaiheessa toimittanut tietoja yhteisön markkinoiden toimituksista vuonna 1998 vastatakseen kantajien toteamuksiin. Koska komissio on tukeutunut ainoastaan vuotta 1997 koskeviin tietoihin, se on vahvistanut kantajien esittämää näyttöä vuoden 1998 markkinatilanteesta.

171 Edellä esitetystä seuraa, että myös toinen 16 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytys täyttyy nyt esillä olevassa asiassa.

172 Tästä seuraa, että tämä kanneperuste on hyväksyttävä.

173 Koska asian T-117/98 ensimmäinen kanneperuste on hyväksytty, kumoamiskanne on hyväksyttävä ilman, että olisi tarpeen ottaa kantaa muihin kanneperusteisiin.

Vahingonkorvausvaatimukset

Asia T-79/96

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

174 Kantaja pyrkii kanteellaan saamaan yhteisöltä EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan (josta on tullut EY 235 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisen kohdan (josta on tullut EY 288 artiklan toinen kohta) mukaisesti korvausta vahingosta, jota sille on aiheutunut sen takia, että komissio on jättänyt toteuttamatta asetuksen N:o 404/93 30 artiklan nojalla tarpeelliset toimenpiteet.

175 Kantaja toteaa, että ne väitteet, jotka on esitetty sen osoittamiseksi, että laiminlyöntikanne on otettava tutkittavaksi ja että se on perusteltu, osoittavat, että vahingonkorvauskanne on perusteltu.

176 Kantajan mukaan sen kärsimän vahingon ja komission toiminnan välinen syy-yhteys seuraa erityisesti siitä, että viimeksi mainittu oli velvollinen löytämään ratkaisun kantajan vaikeuksiin, jotka koskivat sen Somaliasta peräisin olevien banaanien tuonnin korvaamista ja jotka johtuivat yksinomaan siirtymisestä kansallisesta järjestelmästä yhteisön järjestelmään.

177 Komissio toteaa Ranskan hallituksen tukemana, ettei kantaja ole näyttänyt oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen yhtäkään yhteisön sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevaa edellytystä eli toiminnan lainvastaisuutta, vahingon syntymistä ja syy-yhteyttä.

178 Siitä toiminnan lainvastaisuudesta, josta toimielintä syytetään, komissio toteaa, että koska kyseessä on väite normatiivisen säädöksen laiminlyönnistä ja vieläpä yhteisen maatalouspolitiikan alalla annettavan säädöksen laiminlyönnistä, yhteisön vastuu voi toteutua ainoastaan rajallisesti (yhdistetyt asiat 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 ja 40/77, HNL ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 25.5.1978, Kok. 1978, s. 1209; asia 238/78, Ireks-Arkady v. neuvosto ja komissio, tuomio 4.10.1979, Kok. 1979, s. 2955 ja asia T-571/93, Lefebvre ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2379). Nämä edellytykset eivät komission mukaan missään tapauksessa täyty käsiteltävänä olevassa asiassa, koska komissio ei ole rikkonut asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa eikä loukannut syrjintäkiellon periaatetta.

179 Vahingon syntymisen osalta komissio korostaa, ettei kantaja ole kannekirjelmässään millään tavalla osoittanut väitetyn vahingon määrää tai näyttänyt sitä toteen.

180 Syy-yhteyden osalta vastaaja väittää, ettei tällaisen suhteen olemassaoloa ole näytetty toteen, koska kantajalle aiheutuneet vaikeudet korvata somalialaiset banaanit voivat riippua mitä moninaisimmista tekijöistä; kantaja olisi voinut ratkaista kyseiset vaikeudet samalla tavalla kuin muut toimijat, jotka asetuksen

N:o 404/93 voimaantulon jälkeen ovat alkaneet tuoda AKT-banaaneja ja erityisesti somalialaisia banaaneja.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

181 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan mukaan, jota saman perussäännön 46 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävään oikeudenkäyntiin, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava kanteen kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Näiden vaatimusten täyttämiseksi kanteessa, jolla vaaditaan korvausta vahingosta, jonka yhteisön toimielimen on väitetty aiheuttaneen, on mainittava seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä se toiminta, josta kantaja toimielintä syyttää, ne syyt, joiden perusteella kantaja katsoo, että kyseisen toiminnan ja kantajan kärsimän vahingon välillä on syy-yhteys, sekä kyseisen vahingon luonne ja laajuus. Sitä vastoin vaatimus, joka koskee minkä tahansa vahingonkorvauksen saamista, ei ole riittävän täsmällinen ja se on näin ollen jätettävä tutkimatta (ks. asia 5/71, Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. neuvosto, tuomio 2.12.1971, Kok. 1971, s. 975, 9 kohta; Kok. Ep. I, s. 609 ja asia T-64/89, Automec v. komissio, tuomio 10.7.1990, Kok. 1990, s. II-367, 73 kohta).

182 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi työjärjestyksen 113 artiklan nojalla milloin tahansa omasta aloitteestaan tutkia, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen, kuten kanteen puutteellisen sisällön vuoksi (em. asia Automec v. komissio, tuomion 74 kohta).

183 Kantaja on kanteessaan tyytynyt ainoastaan toteamaan, että sen kärsimä vahinko aiheutui siitä, että banaanialan yhteisen markkinajärjestelyn voimaantulon jälkeen sen oli mahdotonta korvata somalialaisia banaaneja muuta alkuperää ole-

villa banaaneilla, ja että sillä oli ainoastaan rajalliset mahdollisuudet saada B-luokan tuontitodistuksia. Kantaja on myös todennut, ettei se ole myöskään saanut minkäänlaisia tuontitodistuksia vuoden 1995 jälkeen.

184 Näiden seikkojen perusteella ei ole mahdollista arvioida sen vahingon laajuutta, jonka kantaja väittää kärsineensä.

185 Tästä seuraa, että asiassa T-79/96 nostettu vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkimatta.

Asia T-260/97

Tutkittavaksi ottaminen

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

186 Kantaja vaatii kanteessaan, että yhteisö velvoitetaan perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaisesti korvaamaan se vahinko, joka kantajalle on aiheutunut 23.4.1998 tehdystä komission päätöksestä, jolla kieltäydyttiin ottamasta asetuksen N:o 404/93 30 artiklan nojalla huomioon vuosia 1988—1990 viitejaksona määritettäessä niiden B-luokan tuontitodistusten määrää, jotka koskivat kolmansien maiden banaaneja ja muita kuin perinteisiä AKT-banaaneja.

187 Koska tähän mennessä ei kuitenkaan ole ollut mahdollista määrittää väitetyn vahingon suuruutta erityisesti sen takia, että vahinkoa aiheutuu edelleen, kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ottamaan kantaa ainoastaan vahingon olemassaoloon ja jättämään sen määrän arvioimisen vahvistettavaksi oikeudenkäynnin ulkopuolisella, kantajan ja komission ja/tai neuvoston kesken tehdyllä sopimuksella tai tarvittaessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtäväksi myöhemmän kanteen yhteydessä.

188 Komissio toteaa neuvoston tukemana, että kyseinen kanneperuste on jätettävä tutkimatta, koska kantaja ei ole täsmentänyt väitetyn vahingon luonnetta, toimittanut arviota vahingon määrästä, eikä osoittanut komission toiminnan ja väitetyn vahingon välistä syy-yhteyttä (asia T-575/93, Koelman v. komissio, tuomio 9.1.1996, Kok. 1996, s. II-1, 97 kohta).

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

189 Kuten tämän tuomion 181 kohdassa on muistutettu, kanteessa, jolla vaaditaan korvausta vahingosta, jonka yhteisön toimielimen on väitetty aiheuttaneen, on mainittava ne seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä väitetyn vahingon luonne ja laajuus.

190 Kantaja väittää, että kyseinen vahinko on aiheutunut siitä, että sille on vuodelle 1997 ja sitä seuraaville vuosille annettu vähemmän B-luokan tuontitodistuksia kuin mitä se olisi saanut, jos komissio olisi ottanut viiteajanjaksona huomioon vuodet 1988—1990 asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa sovellettuaan.

191 Kantaja on näin ollen yksilöinyt riittävällä tavalla toisaalta sen toiminnan, josta se syyttää toimielintä, eli sen, että komissio on kieltäytynyt asetuksen N:o 404/93 30 artiklan vastaisesti mukauttamasta kantajan viitemäärää vuodelle 1997 ja sitä

seuraaville vuosille, ja toisaalta ne syyt, joiden perusteella se katsoo, että sen vahingon, jonka se väittää kärsineensä, ja komission toiminnan välillä on syy-yhteys, koska ainoastaan komissiolla oli toimivalta ja velvollisuus toimia kantajan ongelmien ratkaisemiseksi.

192 Vahingon laajuuden osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on yhdistetyissä asioissa 56/74—60/74, Kampffmeyer ym. vastaan komissio ja neuvosto, 2.6.1976 antamassaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 711, 6 kohta) todennut seuraavaa:

"Perustamissopimuksen 215 artiklassa ei estetä asian saattamista yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi välittömästi uhkaavia ja riittävällä varmuudella ennakoitavissa olevia vahinkoja koskevan yhteisön vastuun toteamiseksi, vaikka vahingon suuruutta ei vielä voidakaan täsmällisesti määrittää.

Suurempien vahinkojen aiheutumisen ehkäisemiseksi voi osoittautua tarpeelliseksi saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi heti, kun vahingon syy on varmistunut."

193 Yhteisöjen tuomioistuin päättelee tämän perusteella, että koska konkreettisesta ja lainsäädännöllisestä tilanteesta mahdollisesti aiheutuva vahinko on välittömästi uhkaava, kantaja voi varata itselleen oikeuden täsmentää myöhemmin sen vahingon suuruuden, joka yhteisön olisi mahdollisesti korvattava, ja vaatia toistaiseksi ainoastaan yhteisön vastuun toteamista (em. asia Kampffmeyer ym. v. komissio ja neuvosto, tuomion 8 kohta).

194 Nyt esillä olevassa asiassa oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, että väitetty vahinko on seurausta siitä, että kantajalle vuodelle 1997 annettujen B-luokan todistusten määrä on viisi kertaa pienempi kuin se määrä, jonka se olisi saanut, jos olisi otettu huomioon sisällissotaa edeltänyt ajanjakso, ja tämä tilanne jatkuu, kunnes mukautettu viitemäärä otetaan käyttöön. Kantaja on lisäksi vastauskirjelmässään lisännyt, että B-luokan todistusten ostohinta on noin 200 ecua ton-

nilta, mitä komissiokaan ei ole kiistänyt. Lopuksi on huomautettava, että tähän mennessä ei ole toteutettu kantajan vaatimusta mukautetun viitemäärän vahvistamisesta. Asetuksen N:o 2362/98 nojalla vuodet 1994—1996 on valittu viiteajanjaksoksi vuonna 1999 toteutettavalle tariffikiintiön mukaisten banaanien ja perinteisten AKT-banaanien tuonnille. Asetusten N:o 2268/99, N:o 250/2000 ja N:o 1077/2000 nojalla samaa viiteajanjaksoa sovelletaan lisäksi vuoden 2000 ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen vuosineljännekseen.

195 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että vaikka kantaja ei ole ilmoittanut vahingon täsmällistä suuruutta, se on kuitenkin osoittanut ne seikat, joiden avulla vahingon laajuus voidaan arvioida riittävällä varmuudella.

196 Tästä seuraa, että kantajan vaatimukset yhteisön vastuun toteamisesta on otettava tutkittaviksi.

Vahingonkorvauskanteen perustelujen riittävyys

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

197 Kantaja toteaa, että sopimussuhteen ulkopuolisen komission vastuun syntyä koskevien edellytysten täyttyminen ilmenee niistä väitteistä, jotka on esitetty kumoamiskanteen tutkimisen yhteydessä. Koska lainvastainen tilanne aiheuttaa edelleen vahinkoa ja koska näin ollen on mahdotonta täsmentää vahingon tarkkaa määrää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on kantajan mukaan otettava kantaa ainoastaan vahingon olemassaoloon. Kantaja väittää vahingon aiheutuneen siitä, että vuosille 1997, 1998 ja sitä seuraaville vuosille kantajalle annettu B-luokan todistusten määrä on mukautetun viitemäärän käyttöönottamiseen saakka viisi kertaa pienempi kuin se määrä, jonka se olisi saanut, jos

olisi otettu huomioon sisällissotaa edeltävä ajanjakso. Vahingon vähimmäismäärä vastaa kantajan mukaan B-luokan todistusten luovutushintaa, joka maataloutta käsittelevän erityiskomitean banaaneja käsittelevässä ryhmässä olevan komission edustajan mukaan on noin 200 ecua tonnilta (maataloutta käsittelevän erityiskomitean 9.—10.2.1998 pitämässään kokouksessa hyväksymän välikertomuksen liite).

198 Kantaja väittää toissijaisesti, että jos katsottaisiin, että komissiolla ei ole tarvittavaa toimivaltaa kantajan tapauksen ratkaisemiseksi, tästä olisi tehtävä se päätelmä, että asetus N:o 404/93 on lainvastainen, koska sillä on jätetty tällainen oikeudellinen tyhjiö; tästä seuraa, että neuvoston, joka on hyväksynyt kyseisen asetuksen, on vastattava kantajan kärsimistä vahingoista.

199 Komissio toteaa, että tässä tapauksessa yksikään niistä edellytyksistä, jotka vaaditaan komission vastuun syntymiseksi, ei täyty, koska kantaja ei ole näyttänyt toteen komission toiminnan lainvastaisuutta, väitetyn vahingon syntymistä eikä kyseisen toiminnan ja väitetyn vahingon välistä syy-yhteyttä.

200 Komissio toteaa ensinnäkin erityisesti, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jo ottanut kantaa sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevassa asiassa sellaiseen syrjintäkiellon periaatteen loukkaamiseen, jonka oli väitetty aiheutuneen asetuksesta N:o 404/93, ja se on todennut kyseisen asetuksen olevan lainmukainen (asia T-521/93, Atlanta ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 11.12.1996, Kok. 1996, s. II-1707, 46—50 kohta). Toiseksi kantaja ei komission mukaan ole millään tavalla selittänyt, minkä loukkauksen kohteeksi se on joutunut.

201 Neuvosto väittää, että edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntymiseksi sen osalta eivät täyty. Neuvosto muistuttaa, että vakiintuneen oikeus-

käytännön mukaan silloin kun kyse on sellaisista normatiivisista säädöksistä, jotka edellyttävät talouspoliittisia valintoja, yhteisö voi olla vastuussa ainoastaan, jos kyseessä on riittävän ilmeinen ylemmäntasoisen, yksityisiä suojaavan oikeussäännön rikkominen. Yhteisölle voi sellaisten normatiivisten säädösten osalta, jotka, kuten tässä tapauksessa, koskevat yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanoa, syntyä vastuu ainoastaan, jos asianomainen toimielin on ilmeisellä ja vakavalla tavalla jättänyt ottamatta huomioon sen toimivallan käyttöä koskevat rajat.

202 Neuvoston mukaan kantaja ei ole esittänyt yhtäkään perustelua, joka osoittaisi, että asetuksen N:o 404/93 ja erityisesti sen 19 artiklan 2 kohdan ja 30 artiklan antaminen tai vaikeuksissa olevien toimijoiden viitemäärän mukauttamista koskevien erityissäännösten puuttuminen merkitsisi sitä, että neuvoston harkintavallan rajoja on rikottu ilmeisesti ja vakavasti.

203 Kantaja ei neuvoston mukaan ole kuitenkaan esittänyt mitään tosiseikkaa, joka koskisi väitetyn vahingon syntymistä ja neuvoston toiminnan ja kyseisen vahingon välistä syy-yhteyttä.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

204 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymisen edellytyksenä on se, että kantaja näyttää toteen toimielimen riitautetun toiminnan lainvastaisuuden, vahingon syntymisen ja toiminnan ja väitetyn vahingon välisen syy-yhteyden (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta; asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996,

s. II-1343, 30 kohta; asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta ja asia T-113/96, Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. II-125, 54 kohta).

205 Erityisesti kyseisen toiminnan lainvastaisuutta koskevan edellytyksen osalta on muistettava, että hallintotoimien yhteydessä mitä tahansa oikeussääntöjen rikkomista on pidettävä sellaisena lainvastaisuutena, joka voi aiheuttaa yhteisön vahingonkorvausvastuun (ks. asia T-390/94, Schröder ym. v. komissio, tuomio 15.4.1997, Kok. 1997, s. II-501, 51 kohta).

206 Nyt esillä olevassa asiassa 17.7.1997 tehty päätös, jolla komissio kieltäytyi toteuttamasta väliaikaisia toimenpiteitä, joiden avulla se vuosittainen määrä, joka kantajalle vahvistettiin perinteisten AKT-banaanien tuontitodistusten saamiseksi, olisi laskettu ottaen huomioon ne määrät, joita kantaja piti kaupan vuosina 1988, 1989 ja 1990, on yksittäinen päätös ja siten hallintotoimi, vaikka se perustuukin asetuksen N:o 404/93 30 artiklaan, jolla kyseiselle toimielimelle annetaan laaja harkintavalta (em. asia T. Port, tuomion 38 kohta). Tästä seuraa, että koska kyseinen päätös on tehty 30 artiklan vastaisesti, komission vastuun syntymistä koskeva ensimmäinen edellytys täyttyy.

207 Yhteisön vastuuta koskevan toisen edellytyksen eli vahingon syntymisen osalta on muistettava, että kuten edellä olevassa 192 kohdassa on todettu, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä sallitaan se, että vahingonkorvauskanne perustuu tulevaan, mutta riittävän varmaan vahinkoon. Sellaisen kanteen osalta, jolla, kuten tässä tapauksessa, vaaditaan toteamaan, että yhteisö on velvollinen korvaamaan tulevaisuudessa syntyvän vahingon, on riittävää, että vahingon syy on jo olemassa silloin kun kanne nostetaan ja että tämä vahinko on välittömästi uhkaava ja ennakoitavissa riittävällä varmuudella, vaikka sen tarkkaa määrää ei vielä pystytäkään laskemaan.

208 Kyseiset edellytykset täyttyvät käsiteltävänä olevassa asiassa. Kantajan väittämän vahingon syy eli se, että komissio on rikkonut asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa, oli olemassa jo silloin kun kanne nostettiin ja tämän rikkomisen vahingolliset seuraamukset eli se, että kantajalle annettiin vähemmän tuontitodistuksia kuin mitä se olisi saanut, jos asetuksen N:o 404/93 30 artiklaa olisi sovellettu asianmukaisesti, olivat silloisen konkreettisen ja lainsäädännöllisen tilanteen perusteella välittömästi uhkaavia ja ennakoitavissa. Tästä seuraa, että myös yhteisön vastuuta koskeva toinen edellytys täyttyy.

209 Sen lainrikkomuksen, johon komissio on syyllistynyt, ja kantajan kärsimän vahingon välisen syy-yhteyden edellytyksen on lopuksi todettava täyttyvän, koska jos komissio olisi toteuttanut siirtymätoimenpiteet asetuksen N:o 404/93 30 artiklan nojalla, Camar olisi saanut useampia tuontitodistuksia eikä sille olisi aiheutunut sitä vahinkoa, jonka perusteella se on nostanut kanteen.

210 Tästä seuraa, että 17.7.1997 tehty komission päätös on synnyttänyt sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun ja että vahingonkorvauskanne asiassa T-260/97 on hyväksyttävä.

211 Kantajan kärsimän vahingon korvaamisen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehottaa asianosaisia yrittämään saamaan aikaan tämän tuomion perusteella sovinnon kaiken korvattavan vahingon määrästä kuuden kuukauden kuluessa. Ellei sovintoon päästä, asianosaisten on esitettävä tässä määräajassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle käsityksensä siitä, mikä on korvattavan vahingon määrä (ks. asia T-20/94, Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.4.1997, Kok. 1997, s. II-595, 145 kohta).

212 Koska yhteisön vastuun on todettu syntyneen komission toiminnan vuoksi, ei ole tarpeen ottaa kantaa neuvoston vastuuseen, johon kantaja on toissijaisesti vedonnut.

Asia T-117/98

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

213 Kantajat vaativat kanteessaan, että yhteisö velvoitetaan perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan mukaisesti korvaamaan se vahinko, joka kantajille on aiheutunut 23.4.1998 tehdystä komission päätöksestä, jolla on hylätty asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohtaan perustuva kantajien hakemus tariffikiintiön mukauttamisesta Somalian tulvien perusteella.

214 Kantajat väittävät, että komission toiminnan lainvastaisuus perustuu samoihin väitteisiin kuin ne, jotka on esitetty kumoamiskanteen tutkimisen yhteydessä. Syy-yhteyden osalta kantajien kärsimä vahinko seuraa suoraan komission päätöksestä olla toimimatta tilanteessa, jossa se olisi ollut toimimisvelvollinen. Vahingon osalta kantajat toteavat, että koska vallitseva lainvastainen tilanne aiheuttaa edelleen vahinkoa ja näin ollen on mahdotonta arvioida vahingon tarkkaa määrää, ensimmäisen oikeusasteen on otettava kantaa ainoastaan kyseisen vahingon olemassaoloon.

215 Komissio kiistää sen, että sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun syntymistä koskevat edellytykset täyttyisivät, koska se ei ensinnäkään syyllistynyt yhteenkään niistä rikkomuksista, joista sitä syytetään, koska toiseksi ei ole ole-

massa minkäänlaista syy-yhteyttä komission toiminnan ja sen vahingon välillä, jonka kantajat väittivät niille aiheutuneen, sen takia, että se vahinko, johon kantajat vetoavat, aiheutuu tulvista, joita komissio ei voi poistaa, ja lopuksi koska kantajat eivät ole ilmoittaneet vahingon määrää eivätkä ilmoittaneet selvästi niitä objektiivisia syitä, jotka estivät niitä ilmoittamasta ainakin kanteen nostamiseen asti aiheutuneen vahingon määrää (asia T-505/93, Osório v. komissio, määräys 1.7.1994, Kok. H. 1994, s. I-A-179 ja s. II-581).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

216 Kuten edellä olevassa 181 kohdassa on muistutettu, kanteessa, jolla vaaditaan korvausta vahingosta, jonka yhteisön toimielimen on väitetty aiheuttaneen, on mainittava seikat, joiden avulla voidaan yksilöidä se toiminta, josta kantaja toimielintä syyttää, ne syyt, joiden perusteella se katsoo, että kyseisen toiminnan ja sen kärsimän vahingon välillä on syy-yhteys, sekä kyseisen vahingon luonne ja laajuus. Sitä vastoin vaatimus, joka koskee minkä tahansa vahingonkorvauksen saamista, ei ole riittävän täsmällinen ja se on näin ollen jätettävä tutkimatta.

217 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi työjärjestyksen 113 artiklan nojalla milloin tahansa omasta aloitteestaan tutkia, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen, kuten kanteen puutteellisen sisällön vuoksi.

218 Alustavasti on todettava, että kantajien esittämä vahinko on toisaalta parhaillaan toteutuvaa vahinkoa, koska kantajat eivät voi tuontitodistusten puuttuessa tuoda haluamiaan banaanimääriä, ja toisaalta tulevaa vahinkoa, koska vuonna 1998

evättyjä määriä ei voida ottaa huomioon niissä viiteajanjaksoissa, joiden perusteella tuontitodistukset tulevaisuudessa annetaan.

219 Sen parhaillaan toteutuvan vahingon osalta, joka on aiheutunut siitä, että komissio kieltäytyi mukauttamasta tariffikiintiötä vuoden 1998 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana, on todettava, että kanne on puutteellinen. Kanne toimitettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.7.1998 eli aikana, jolloin kyseisen vahingon laajuuden olisi jo pitänyt olla määritettävissä. Näin ollen komissio on oikeassa todetessaan, että kantajat eivät ole ilmoittaneet sen vahingon määrää, joka oli jo aiheutunut silloin kun kanne nostettiin, eivätkä ilmoittaneet objektiivisia syitä, joiden vuoksi ne eivät voineet tätä määrää ilmoittaa.

220 Tästä seuraa, että työjärjestyksen 113 artiklan mukaisesti vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkimatta niiltä osin kuin se koskee kanteen kohteena olevasta päätöksestä aiheutuneita välittömiä vahinkoja.

221 Tulevan vahingon osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (em. asia Kampffmeyer ym. v. komissio ja neuvosto, tuomion 6 kohta) yhteisön tuomioistuimissa voidaan vedota ainoastaan sellaiseen vahinkoon, joka on välittömästi uhkaava ja riittävällä varmuudella ennakoitavissa vallitsevan konkreettisen ja lainsäädännöllisen tilanteen perusteella. Tässä asiassa nämä edellytykset eivät kuitenkaan täyty. Vuosi 1998, jonka kuluessa kantajat eivät voineet tuontitodistusten puuttuessa tuoda haluamiaan banaanimääriä, ei sisälly tämänhetkiseen viiteajanjaksoon, jonka perusteella vuotta 2000 koskevat tuontitodistukset annetaan.

222 Tulevaa vahinkoa, johon kantajat ovat vedonneet, ei siten voida pitää välittömästi uhkaavana ja riittävällä varmuudella ennakoitavissa olevana ja vahingonkorvauskanne on näin ollen jätettävä tutkimatta myös siltä osin kuin se koskee kyseistä vahinkoa.

Oikeudenkäyntikulut

223 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

224 Koska komissio on pääosin hävinnyt asioissa T-79/96 ja T-117/98 ja vastapuolet ovat vaatineet oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, komissio on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

225 Koska komissio ja neuvosto ovat hävinneet asiassa T-260/97, komissio on velvoitettava korvaamaan 90 prosenttia ja neuvosto 10 prosenttia oikeudenkäyntikuluista.

226 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 87 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Italian tasavalta, joka on ollut väliintulijana asiassa T-79/96, ja Ranskan tasavalta, joka on ollut väliintulijana asioissa T-79/96 ja T-260/97, vastaavat näin ollen omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Asiassa T-79/96 komissio on jättänyt täyttämättä banaanialan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä helmikuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 404/93 30 artiklan mukaiset velvoitteensa, koska se ei ole kantajan osalta toteuttanut kyseisessä artiklassa tarkoitettuja tarpeellisia toimenpiteitä.

2) Asiassa T-260/97 17.7.1997 tehty komission päätös, jolla on hylätty asetuksen N:o 404/93 30 artiklaan perustuva kantajan hakemus, kumotaan.

3) Asiassa T-117/98 23.4.1998 tehty komission päätös, jolla on hylätty asetuksen N:o 404/93 16 artiklan 3 kohtaan perustuva kantajien hakemus, kumotaan.

4) Asioissa T-79/96 ja T-117/98 vahingonkorvauskanne jätetään tutkimatta.

5) Asiassa T-260/97 komissio velvoitetaan korvaamaan se vahinko, joka kantajalle on aiheutunut 17.7.1997 tehdystä päätöksestä, jolla on hylätty asetuksen N:o 404/93 30 artiklaan perustuva kantajan hakemus.

Asianosaiset ilmoittavat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle kuuden kuukauden kuluessa tuomion julistamispäivästä sovintoratkaisulla päätetyt maksettavat määrät.

Ellei sovintoon päästä, asianosaiset esittävät tässä määräajassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle käsityksensä siitä, mikä on korvattavan vahingon määrä.

6) Komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut asioissa T-79/96 ja T-117/98.

7) Komissio velvoitetaan korvaamaan 90 prosenttia oikeudenkäyntikuluista asiassa T-260/97.

8) Neuvosto velvoitetaan korvaamaan 10 prosenttia oikeudenkäyntikuluista asiassa T-260/97.

9) **Italian tasavalta ja Ranskan tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Moura Ramos Tiili Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä kesäkuuta 2000.

H. Jung

kirjaaja

V. Tiili

neljännen jaoston puheenjohtaja